

DE

DELAVSKA ENOTNOST št. 35 — leto XXXVIII

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Začelo se je srečanje na vrhu v Havani

Dogovor o reševanju odnosov v svetu

Mirjam Aćimov-Oblak

Konferenca voditeljev držav in vlad neuvrščeni dežel imajo v razvoju doktrine in politiki neuvrščanja posebno mesto. Začeni z Beogradom pa prek Kaira, Lusake, Alžira in Kolombije vse do Havane, kjer je zdaj vse nared za srečanja najvišjih predstavnikov številnih članic gibanja, se je neuvrščeno krepla in razrašala. Res je sicer, da so se neuvrščeni v svoji 18-letni zgodovini soočali z mnogimi težavami in da so gibanje pretresale tudi številne dileme. Vendar pa je res tudi to, da je njegovim članicam, ki danes predstavljajo veliko večino človeštva, celo njegovi dve tretjini, doslej vselej uspelo oblikovati skupna stališča. Pa ne le kar zadeva probleme znotraj gibanja samega, temveč tudi v zvezi z vsemi vsebinskimi vprašanji sodobnega sveta na političnem in gospodarskem področju.

Vseskozi je gibanje delovalo, se krepilo in naraščalo (s havanskim vrhom naj bi se število njegovih članic povzpelo s 86 na 95, med novimi članicami pa so Nikaragva, Pakistan, Iran, Surinam, Grenada, Dominica, Bolivija, namibijsko osvobodilno gibanje SWAPO in domoljubna fronta Zimbabweja) v izredno zapletenih mednarodnih razmerah, toda prav sestanki šefov držav in vlad so vedno znova potrdili njegovo naraščajočo moč in

vpliv, ki sta usmerjena h graditvi novega sveta brez dominacije hegemonizma ter kolonialističnega in imperialističnega zatiranja. Dejstvo je sicer, da so razhajanja med posameznimi članicami, pogojena z objektivnimi naravnimi in zgodovinskimi razlikami, močno prihajala do izraza prav na teh sestankih. Vendar je znano tudi to, da je gibanje prav na vrhunskih srečanjih vselej znova potrdilo svojo vitalnost in sposobnost, da te razlike premaga in da svoje akcije usmeri k skupnim ciljem — k uresničevanju nove celovite vizije pravičnejših, političnih in gospodarskih odnosov v svetu. S tovrstnimi problemi se bo moral soočiti, kot je pokazala že njegova pripravljalna faza, tudi havanski vrh, ki bo potekal v trenutku, ko svet pretresajo dogodki na Bližnjem vzhodu in na jugovzhodu Azije in ko se tudi sami neuvrščeni otepajo z obojenimi spopadi nekaterih članic. Pričakovati je torej, da bodo v razpravi najvišjih predstavnikov dežel članic znova stopile v ospredje razlike, do denimo, problema kampučijskega zastopstva v gibanju, vprašanja Zahodne Sahare, nadalje demokratizacije gibanja, Indijskega oceana, Bližnjega vzhoda in še česa.

Že na podlagi načetih vprašanj je mogoče napovedati, da bo havanska konferenca na vrhu

ključnega pomena za nadaljnji razvoj in krepitev gibanja. Toda čeprav stopajo na tem srečanju v ospredje politična vprašanja, je jasno, da bo imela svojo ustrezno težo tudi razprava o žgočih gospodarskih problemih, za katerih premostitev bodo neuvrščeni ob koncu konference sprejeli posebno deklaracijo in akcijski program. Naj med poglavitnimi temami v tej zvezi navedemo le nekatere: oceno svetovnih gospodarskih razmer, surovinsko vprašanje, preobrazbo mednarodnega finančnega in denarnega sistema ter še zlasti vprašanja medsebojnega gospodarskega sodelovanja neuvrščeni. V tem okviru pa neuvrščeni seveda ne bodo mogli niti mimo izredno aktualnega vprašanja energije, pri katerega reševanju naj bi prišla solidarnost med izvoznicami nafte in njenimi revnimi uvoznicami še posebej do izraza.

Nikoli doslej še niso bile priprave na vrhunsko srečanje gibanja neuvrščeni tako obsežne ter v določenih trenutkih tudi delikatne in zapletene, kot tokrat pred havanskim vrhom. Prav to pa je ponovni dokaz in opozorilo, da morajo neuvrščeni v prihodnjih dneh v Havani ne le poiskati vsebinske odgovore na vsebinska vprašanja s področja odnosov v sodobnem svetu, temveč da morajo ponuditi tudi ustrezne načine za njihovo reševanje.

Odmevi na zadnje restriktivske ukrepe v Sloveniji

Kdo ve, kako dolga je odeja?

Berite na tretji strani

Z obiskov Vinka Hafnerja v kolektivih

»Mali« grehi in drobne napake

Berite na peti strani

Pogovor z Dragom Peterlinom v Kisovcu

Če človeku nekaj ne da miru...

Damjan Križnik

Tri velike ljubezni ima 37-letni Drago Peterlin, na četrto pa se je — hočeš nočeš — moral navaditi, ker ga vanjo peha njegova mentaliteta, lastna le redkim:

Prva je — strugarstvo. Ko je bil v Zagorju še kratkohlaničnik, je v njem že dozorelo spoznanje, da bo moral čimprej h kruhu, ker je njegov oče, rudar po poklicu, sam le stežka preživljal še troje lačnih ust. Zato je že v teh ranih letih s svojega okna venomer zrl onkraj ceste, kjer je stala kovinarska šola, in si srčno želel, da bi nekoč stal za stružnico in napravil kaj »iz svoje glave«. Ta prva želja se mu je po marljivem učenju kmalu uresničila, poklic strugarja pa ga še sedaj osrečuje. »Če se zlomi, denimo, os, jo moraš pač popraviti. Hitro in kvalitetno. Nimaš časa čakati,

da bi ti kdo prej narisal na papir, kako in kaj. Sam se moraš torej znajti v vsem, sam moraš presoditi o vsem. Zato je to izredno zanimivo, pa tudi dinamično delo«, trdi. Kasneje si je pridobil še visoko kvalifikacijo. »Pa ne zaradi želje po kakšnem delovodskem položaju, da ne bo pomote! Izključno zato, ker sem se hotel še bolj poglobiti v vse skrivnosti strugarstva!«

Druga je — glasba. Pravi, da je že oče rad raztegnil meh svoje harmonike, s čimer je nedvomno veliko prispeval k muzikalnosti svoje družine. Ne pa najbolj. Kajti Drago je nadvse užival v promenačnih koncertih zagorskega Delavskega pihalnega orkestra in si je želel z njim »združiti« svoja pljuča in zrak. Stopil

Nadaljevanje na 6. strani

Z našim ribiškim gospodarstvom še vedno nekaj ni v redu. Za potrebe trga in potrošnikov ulovimo običajno premalo, s čimer smo, razumljivo, nezadovoljni. In, če se nam včasih ob starem ribiškem ladjevju po naključju nasmehne sreča ter potegnemo iz morja prepolne mreže, smo spet slabe volje. Imamo namreč premalo hladilnic, slabo organizirano prodajno mrežo in, po mnenju ribičev, tudi prenizke cene. Zato včasih pomečejo ulov, sodeč po zadnjih vesteh iz Krka, kar nazaj v morje. Ob tem pa iz leta v leto jadikujemo, da smo po potrošnji rib na prebivalca med zadnjimi na svetu. Smo morda tudi po sposobnostih? Tekst in fotografija: Andrej Ulaga.

KAJ SMO STORILI

Vajenci
in njih »nadure«

Milan Govekar

Ljubljanski radio je v tokovi oddaji za mlade raziskoval ozadje najprej anonimnih in nato javnih opozoril, da morajo učenci v gospodarstvu, kot govorimo o vajencih, v gostinskih obratih na slovenski obali (konkretno v družbenih-gostinskih obratih v Ankaranu) delati po dvanajst in več ur dnevno. Posledica tega naj bi, med drugim, bila povečana obolevnost vajencev in vajenk; tri med njimi so spet »postavili na noge« šele po dvajsetdnevem zdravljenju v bolnišnici! Zadevo, da ne uporabimo bolj utemeljenega strožjega izraza, je razkrila tamkajšnja zdravnica. Šele potem, ko je na problem opozorila tudi pristojne republiške dejavnike, so se zganili tudi lokalni dejavniki in pa organi v konkretni delovni organizaciji, ki pa so zdravnico dotlej pošiljali od vrat do vrat, ker za zadevo naj ne bi bili pristojni oziroma naj bi bil problem »napihnjen«.

Če je problem res dobil prevelike dimenzije ali pa jih ni, niti ni več pomembno. Za problem pa gotovo gre, ker se je podobno, kot letos v Ankaranu pred časom dogajalo v Bernadinu in še kje. Predvsem pa je problem v tem, da se skoraj vsem, ki so spregovorili v oddaji (poleg najodgovornejših iz hotelskega podjetja tudi nekateri njegovi delavci in vajenci sami) zdelo povsem normalno, da je pač treba v sezoni delati dlje — ne glede na starost, če je le taka potreba. In potreba je, kajti tudi gostinski delavci zaslužijo kakšen dan dopusta med sezono in jih nekdo (čeprav vajence) med tem mora nadomeščati, premoščati je treba tudi druge objektivne težave, pokrivati izpade, ki nastajajo zavoljo različnih spodrslijajev in »lumparij«, ki jih zagrešijo vajenci sami, in tako naprej.

Najbrž je vse to res. Toda, res je tudi to, da imamo zakone, ki natančno določajo, koliko časa sme trajati delavnik učencev v gospodarstvu, za organizacije s sezonskim značajem dejavnosti pa še tudi druge predpise o razporejanju delovnega časa. Praksa kaže in oddaja je to potrdila, da je zvečine mogoče primerno in zakonu ustrezno razporediti tudi delovni čas učencev v gospodarstvu, če se v kolektivu le

potrudijo. Če se, kajpak. Stori pa to tedaj, kadar je interes in če želijo drug drugemu iti na roko. Konkretno: tudi vajenci sami so pogosto zainteresirani delati več in dlje, da čimprej »naberejo« zahtevano število ur obveznega praktičnega pouka in se jim potem nudi ali dodatni zaslužek ali pa so prosti. Za starejše člane kolektiva, tiste, ki so v delovnem razmerju, pa je podaljšano delo tudi »normalno«, saj sezonsko gostinstvo v dobrih treh ali štirih mesecih mora zaslužiti toliko, da si zaposleni zagotovijo »plačo« za mrtve mesece. Tudi to je bilo v oddaji naravnost povedano.

S tem nekako bi bil krog sklenjen. Namreč v tem smislu, da pač velja upoštevati objektivne danosti in ravnati tako, da je po možnosti ustrezno zakonu in da je večina zadovoljna. »Nergali« pa so, kot je že navada, tudi v tem primeru le posamezniki. Z bolj ali manj izbranimi besedami so to povedali vsi sogovorniki v oddaji, razen zdravnice in enega samega učenca v gospodarstvu.

Četudi bi v podobnih primerih bilo ali bo po črki zakona vse v redu in prav, bi vendar rekli, da prava pika na i manjka. Namreč: res je, da učenci v gospodarstvu niso člani sindikata, ker pač niso v delovnem razmerju in zato se sindikatu ni treba »brigati« zanje. Če kje kakšna sindikalna organizacija kaj stori tudi zanje, je to hvalevredno, formalno pa ni vzrokov za očitke, če tega ne stori, kajti za to so pristojni drugi, od samoupravnih organov do inšpekcij in tako naprej. Tudi to je žal točno. Nemara pa ne bomo rekli preveč, če zapišemo, da se skrb za kadre, za dobre odnose v organizacijah združene dela začne že navsezgodaj, celo pri vajencih, ki bodo jutri ali pojutrišnjem dobili v roke tudi sindikalno izkaznico. Tako gledano pa ima sindikat dolžnosti tudi do učencev v gospodarstvu.

Delegaciji pa je med bivanjem v Sloveniji sprejel tudi podpredsednik republiškega sveta ZSS Miran Potrč, ki je goste seznanil z družbenoekonomskim razvojem Slovenije, z organizacijo zveze sindikatov, njenim mestom in vlogi v družbi.

KOMUNIST ZA DE

Novemu naproti

Meta Demšar

Verjetno gre začetku letošnjega šolskega leta na pot nekoliko drugačno poslanstvo kot vsa leta doslej. Zategadelj namreč, ker bo šolsko leto, ki ga začnemo, v marsičem drugačno od prejšnjih; pa ne le zato, ker velja z naslednjo jesenjo dokončno zapustiti strugo utečenega, a ne najbolj učinkovitega šolskega sistema, temveč še zlasti zato, ker naj bo prav letošnje, rekli bi lahko prelomno leto, tisto, ki bo moralo odgovoriti še na številna pomembna vprašanja nove preobrazbe šole, se pravi usmerjenega izobraževanja.

Teh vprašanj pa kljub temu, da je na prenekastra že odgovorila javna razprava o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju, ni tako malo in številni prosvetni delavci si jih zastavljajo nekako takole: na šolah se dobro zavedamo, da so temeljiti premiki v učnovzgojnem procesu potrebni, kajti le-ta ne more in ne sme nikoli stagnirati. Zavedamo se tudi, da je iskanje najustrežnejših oblik, metod in idej-

nih usmerjanj vzgoje in izobraževanja v vsaki sodobni družbi stalna naloga in mora to biti še toliko bolj skrb naše socialistične samoupravne družbe. Prav zato prosvetni delavci še kako pozdravljamo široko družbeno angažiranost v pripravah na usmerjeno izobraževanje. Toda vprašanje, ki si jih ob tako pomembnem koraku zastavljamo, kljub spodbudnim premikom v zadnjem letu vendarle ne manjka. Ob tem, da se številna vprašanja pojavljajo v zvezi s samo pripravljeno združenega dela na reformo, se pravi o tem, kolikšen je pregled delovnih organizacij nad bodočimi kadrovskimi in izobraževalnimi potrebami, pa je verjetno še več tistih, ki so vezana na izpeljavo preobrazbe same. Gre za vprašanja, kot na primer, kako bo z vzgojo mladih v proizvodnji.

Ker naj bi se vsa populacija določene starosti vključila v proizvodno delo, ostaja odprto, kje in kako zagotoviti primerno prakso, oziroma ustrezen učni

kader. Tu je vprašanje, kako uskladiti nesorazmerje med odvečno delovno silo na eni strani in izključitvijo vajeniške in pomočniške delovne sile iz delovnega procesa na drugi; ali pa kako ustrezno in dovolj učinkovito uskladiti šolsko delo in učne s proizvodnim delom. Številne pomisleke zbuja učni načrti in njihova prilagojenost zahtevnostim visokošolskega študija. Sprašujemo se, pravijo prosvetni delavci, ali bodo učni načrti dovolj angažirali bistrejše in hkrati pomagali manj bistrim učencem; ali nam bo uspelo pripraviti takšne predmetnike in njihovo usklajenost med seboj, da bo šola v resnici lahko oblikovala celovito in vsestransko razvito osebnost ter pri tem razvijala pri mladem človeku vse tiste umske in telesne potenciale, ki jih rabi naša družba in mlad človek.

Prosvetni delavci pa zastavljajo vprašanja tudi sami sebi. S tem, da pomeni prehod v usmerjeno izobraževanje temeljit premik v učni snovi pri posameznih predmetih ter posodabljanje učnovzgojnega procesa, je seveda vprašljiva njihova usposobljenost. Prav pri slednjem orjemo šele prve ledine, pravijo. Vprašanje je, ali bomo brez vsestranske in večje družbene pomoči in brez dobre dodatne usposobljenosti kos pomembnim nalogam. Kajti navsezadnje je uspešnost reforme v veliki meri odvisna tudi od njih, njihove ne le strokovne, temveč tudi pedagoške, metodične usposobljenosti, pa od dobrih, preverjenih in sodobnih učbenikov ter, ne nazadnje, tudi njihove predanosti pedagoškemu poklicu.

V čem je torej poslanstvo letošnjega šolskega leta? Po vsem, kar smo zapisali ob pogovoru s prosvetnimi delavci, po vprašanjih, ki jih je konec junija izpostavila javna razprava o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju ali tistih, ki so jih te dni mladi v mladinski poletni politični šoli nanizali v pogovoru o usmerjenem izobraževanju, poslanstvo torej ni majhno. Je in mora biti v ustvarjalnem reševanju odprtih vprašanj, v vsestransko razgibani in dobri pripravi za odločilni korak.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Sobota, 25. avgusta
Mladi brigadirji so končali delo na delovnih akcijah Kožbana, Goričko, Slovenske gorice, Kobansko, Istra, Brkini, Bela krajina in številnih drugih.

Nedelja, 26. avgusta
Na Mali planini so s slovenstjo, na kateri je govoril predsednik republiške konference ZSMS Boris Bavdek, proslavili štiridesetletnico 5. državne konference SKOJ.

— Pri lovski koči na Velem polju so odkrili spominsko ploščo Edvardu Kardelju.

— Začeli so se Struški večeri poezije.

Ponedeljek, 27. avgusta
V Ljubljani so odprli jubilejni, petindvajseti vinski sejem.

Torek, 28. avgusta
V Havani je začel zasedati pripravljalni odbor, ki pripravlja šesto srečanje predsednikov neuvrčenih držav.

— Evropska regija svetovne zdravstvene organizacije je v Novem Sadu organizirala posvet o boleznih srca in ožilja.

— Jugoslovanska zveza zdravstvenih organizacij je objavila podatke, ki kažejo, da zaradi bolniške ni na delo vsak dan 4,6 odstotka delavcev.

Sreda, 29. avgusta
Predsednik republike Josip Broz-Tito je odpotoval v Havano, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo na vrhunskem srečanju neuvrčenih držav.

— V Celju so odprli tradicionalni sejem Vse za otroka.

Predsednik republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner se je pogovarjal s predstavniki gradbenih podjetij Tehnika in Slovenijaceste o pripravah na združenje obeh organizacij ter o ureditvi stalnice in nagrajevanju po delu.

— Na Bledu se je začelo 8. svetovno prvenstvo v veslanju.

STIKI S TUJINO

Obisk iz Bolgarije

Na dvodnevni obisk v Slovenijo je v sredo dopotovala delegacija Centralnega sveta sindikatov Bolgarije, ki se v naši državi mudi na povabilo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Gostje iz Bolgarije — vodi jih vodilni delavec v ekonomskem oddelku centralnega sveta Ivan Tasev — so ob tej priložnosti obiskali Nazarje, kjer so se s predstavniki lesne industrije Glin pogovarjali o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke. S predstavniki občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije Mozirje so se pogovarjali o družbenem standardu — otroškem varstvu, šolstvu in stanovanjski politiki.

Delegaciji pa je med bivanjem v Sloveniji sprejel tudi podpredsednik republiškega sveta ZSS Miran Potrč, ki je goste seznanil z družbenoekonomskim razvojem Slovenije, z organizacijo zveze sindikatov, njenim mestom in vlogo v družbi.

Italijani pri nas

Na dvodnevni obisk v Slovenijo je v sredo dopotovala italijanska delegacija Federacije treh sindikalnih central (CISL, CIGL in UIL), ki združuje delavce cestno-transportnih dejavnosti na pokrajino Veneto. Pri nas se mudi na povabilo republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenje. Ob tej priložnosti so člani delegacije obiskali SOZD SAP-VIATOR, delovno organizacijo ljubljanskega promet in SOZD Alpetour v Škofji Loki ter se z njihovimi predstavniki pogovarjali o samoupravni organiziranosti, delovnih in življenjskih razmerah zaposlenih ter tehnologiji dela.

Člane delegacije sta med obiskom pri nas sprejela in se z njimi pogovarjala sekretar sekretariata predsedstva republiškega sveta ZSS Ivan Godec in predsednik republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije Jože Pečnik.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

PRAGA — Delegacija jugoslovanske skupščine, vodil jo je predsednik Dragoslav Marković, se je med uradnim obiskom na Češkoslovaškem šla tudi z generalnim sekretarjem CK KPČ in predsednikom ČSSR Gustavom Husakom ter predsednikom vlade Ljubomirom Štrougalom. Jugoslavija in Češkoslovaška sta pomembna gospodarska partnerja, saj dosega letna trgovinska menjava med njima milijardo dolarjev.

BEJRUT — Minuli teden je izraelsko topništvo po enem samem dnevu premirja znova obstreljevalo kraje na libanonskem jugu, predvsem predmestja pristanišča Tir. S tem so Izraelci prekršili premirje, ki je bilo sprejeto na pobudo mirovnih sil OZN. To se je zgodilo v času, ko je posebni odposlanec libanonskega predsednika Sarkisa na turneji po arabskih državah, da

bi se dogovoril za sklicanje arabskega vrha, posvečenega razmeram v Južnem Libanonu, kot odločilnem problemu za vse Arabce.

TEHERAN — Po srditi ofenzivi iranske armade proti Kurdom na severozahodu države sta iranska vlada in revolucionarni svet sklenili sporazum s kurdsko delegacijo iz Mahabada. Dogovor predvideva, da bodo v to kurdsko mesto poslali armadne sile, redne vojaške enote pa se naj bi umaknile, takoj ko bo napočil primeren trenutek. Homeini je še naprej ostal nepopustljiv do vodij prepovedane kurdske demokratske stranke in v svojem stališču, da Kurdom ne gredo nobene posebne pravice, saj jih tudi druge iranske manjšine nimajo.

PEKING — Enotedenski obisk ameriškega podpredsednika Walterja Mondaleja na Ki-

tajskem je bil namenjen razširitvi in utrditvi ameriško-kitajskih odnosov na konkretnih področjih. Tako so podpisali sporazum o kulturni izmenjavi v naslednjih dveh letih ter sporazum o sodelovanju v hidroenergetiki. Z najvišjimi kitajskimi voditelji se je Mondale pogovarjal tudi o položaju v jugovzhodni Aziji in, kot je povedal novinarjem, obsodil vietnamsko okupacijo Kampučije.

ANKARA — Turški premier Ecevit se poteguje, da bi bila novembra v Ankar ali Carigradu druga konferenca balkanskih držav. Druge balkanske države so načelno privolile v turško željo, da pripravi sestanek strokovnjakov za komunikacije in transport.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

Ljubljana Moste-Polje

Predsedstvo občinskega sveta ZS je na zadnji seji namenilo največ pozornosti rezultatom polletnega gospodarjenja v občini. Razprava na predsedstvu je bila v bistvu nadaljevanje široko zastavljene akcije moških sindikatov v prizadevanjih, da se čimprej zavrejo precej negativna gospodarska gibanja v občini v prvem četrtletju, ko je izkazovalo izgubo 21 temeljnih organizacij.

Resen pristop k prizadevanju za čim boljše gospodarjenje v občini dokazuje tudi že opravljena analiza gospodarjenja (pripravil jo je Izvršni svet skupščine občine) ter opravljene razgovori o družbenoekonomskem položaju delavcev v TOZD, ki so še v polletju poslovale z izgubo. Tako so člani predsedstva lahko objektivno ocenili sedanji gospodarski položaj ter sprejeli ustrezna stališča, ki tudi vnaprej

opredeljujejo stalno aktivnost članstva na tem področju.

Dejstvo je, da so rezultati polletnega gospodarjenja v občini Moste v primerjavi z gospodarjenjem v prvem četrtletju bistveno boljši. Tako se je število TOZD, ki so poslovale z izgubo, zmanjšalo na 5, pa tudi vsota izgub, ki je ostala, znaša le petino četrtletne izgube. Še najbolj razveseljivo dejstvo pa je, da v TOZD, ki še vedno poslujejo z izgubo, niso bistveno moteni samoupravni odnosi, ter so prizadevanja notranjih subjektivnih sil resnično naravnana k čim hitrejši premostitvi trenutnih težav. Prav tako v teh TOZD ni posebnih težav pri zagotavljanju ustreznih sredstev za osebne dohodke, saj so delavci drugih temeljnih organizacij v okviru delovnih organizacij pripravljene sodelovati pri solidarnosti.

Nekaj več težav pri saniranju

trenutnega položaja bo vsekakor predstavljala Kemična tovarna Protektor. Ta delovna organizacija nima dovolj jasne in kvalitetne razvojne usmeritve, pa tudi povezanost v SOZD v tem trenutku ne zagotavlja ustrezne rešitve.

Prav zato je predsedstvo občinskega sveta ZS predlagalo izvršnemu svetu skupščine občine, da skupaj z delavci te tovarne preučijo možnost njihove razvojne usmeritve v okviru srednjoročnega plana občine oziroma mesta Ljubljane. Podobni problemi so prisotni tudi v delovni organizaciji ŽITO TOZD Pekatete. Ta temeljna organizacija pa se s sedanjo tehnologijo zelo težko uveljavlja v že tako preveliki produkciji teh proizvodov v jugoslovanskem prostoru. V. F.

Odmevi na zadnje restriktivske ukrepe v Sloveniji

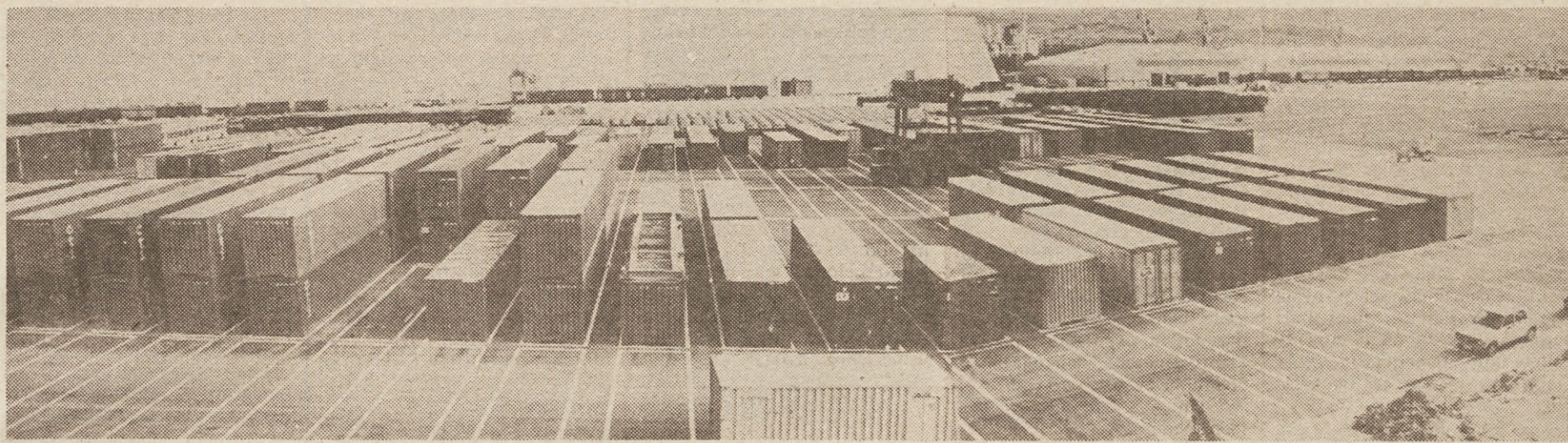
Kdo ve, kako dolga je odeja?

Boris Rugelj

Zadnji ukrepi za stabiliziranje gospodarskega položaja pri nas, zlasti zvezni ukrep — zamrznitev cen končnih izdelkov in pa rigorozna omejitev nadaljnega uvažanja surovin, opreme ter tudi končnih izdelkov v Sloveniji so dodobra »razgibali« javno mnenje. O njih se je moč pogovarjati tudi v družinskem ali »kavarniškem« krogu, ne samo v delovnih organizacijah. Kajti skupaj s poprejšnjimi ukrepi, med katerimi naj omenimo samo ostro omejitev dajanja potrošniških posojil in postritev pogojev za pridobitev le-teh, je stabilizacija krepko potrkala — skupaj z nekaterimi povišanji cen — tudi na vrata slehernega doma. Zadnja zamrznitev cen navsezadnje — v končni posledici lahko pomeni tudi neke vrste zamrznitev osebnih dohodkov, zmanjšanje obsega uvoza, poslabšanje izbire blaga široke porabe, skrajno neugodna zunanjetrgovinska plačilna bilanca Jugoslavije (ne samo Slovenije) pa lahko povzroči še en dodaten nepopularen stabilizacijski korak: »popravek« paritete dinarja v odnosu na tuje valute. Devalvacija pa bo podražila ne samo izdelke tujega izvora, pač pa tudi domače, ki bodo izdelani iz uvoženih surovin... Tem za pogovore in za iskanje krivcev za nastali položaj je torej dovolj za kakršenkoli krog »razpravljalcev«.

V gospodarstvu trenutno najbolj odmeva samoupravni dogovor, ki so ga delovne organizacije sklenile v okviru Samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino (SISEOT) in ki rigorozno omejuje uvoz surovin, repromateriala in opreme. Samoupravno sprejele je sicer formalno pravilno uporabljen pojem, kajti položaj sam je naravno sprejetje takšnega dogovora in če ga ne bi gospodarstvo samo v okviru svoje SIS za ekonomske odnose s tujino, bi ga zanesljivo sprejel kot obvezo za vse republiški izvršni svet. Sicer pa uvoz sam ni zmanjšan (ne bistveno), pač pa je omejen — s samoupravnim sporazumom — na raven, za katero se je gospodarstvo dogovorilo ob začetku leta. Ker pa je v prvi polovici leta potrošilo skorajda vsa devizna sredstva, namenjena za uvoz surovin, repromateriala, opreme in izdelkov za široko porabo, je omenjeni sporazum samo zagotovilo, da do konca leta ne bomo potrošili več deviz, kolikor smo se jih namenili potrošiti v začetku leta.

Seveda ima tudi ta sporazum, ki je sicer v svoji osnovi kristalno čist in potreben, nekaj lepotnih napak, ki izvirajo prav iz čistosti in poštenosti namere same: za vsako ceno doseči zastavljeni cilj bo, po mnenju gospodarstva, precej visoka cena za uravnovešanje plačilne bilance s tujino na načrtovani ravni. Kajti ob tem, ko so v republiko odločali za takšne ukrepe, niso dovolj — tako sodijo mnogi — pretehtali ne vzrokov za nastale prekoračitve v uvozu, ne posledic, ki bodo najbrže nastale ob doslednem izvajanju sprejetih ukrepov. Da pa bodo ukrepi dosledno uresničevani, se pravzaprav ni bati, kajti

za vsak uvoz je posej potrebno »dovoljenje« za uporabo deviz.

Pogovori v nekaterih delovnih organizacijah najbolj »ogrožene« dejavnosti — kemično predelovalne industrije in na SISEOT so nam pokazali, da se zdaj vrtimo dejansko v začaranem krogu — potreb in možnosti. Neizpodbitno dejstvo je, da deviznih sredstev nimamo na voljo več, kot jih pač imamo in da lahko le v okviru tega »zneska« nakupujemo (zanemarimo ob tej priložnosti tuja bančna in komercialna posojila ob investicijskih vlaganjih). Na drugi strani pa nam ta »znesek« ne zadostuje več niti za zadovoljevanje normalnih potreb gospodarstva. Cene surovin na svetovnem trgu se namreč nenehno dražijo in devize, dodeljene spomladi v absolutnem znesku, zdaj zadoščajo nekaterim le za nakup treh četrtin ali celo samo polovice potrebnih surovin... Najbolj je tu prizadeta industrija, ki predeluje naftne derivate: ne le zavoljo

podražitve nafte same. Tudi naftnih derivatov na trgu nekaj časa ni bilo dobiti, pa so posamezne kemične tovarne, kot je na primer rafinerija na Reki, ki izdeluje surovino za koprski Iplasi (ki iz nje izdeluje surovino za tovarne smol, ki jih uporabljajo tovarne lakov, barv in drugih izdelkov), začasno prekinile dobave svojim kupcem. Iplasi je moral zavoljo tega po surovino na svetovni trg, toda tudi tam se je podražila. Zavoljo tega je Iplasi svoje devize porabil kar pet mesecev prekmalu, podobno pa se je zgodilo tudi v tovarni Swaty in še marsikje drugje.

Zavoljo pomanjkanja surovin so marsikje tudi že začasno ustavili nekatere stroje ali pa močno zmanjšali obseg proizvodnje nekaterih izdelkov. Tako so v Swaty za približno tretjino zmanjšali obseg proizvodnih zmogljivosti. V Zlatorogu se pripravljajo na revizijo proizvodnega programa, saj nekaterih izdelkov ne bodo mogli več dolgo

O zunanjetrgovinski bilanci Slovenije so se z nami pogovarjali in komentirali omejitve uvoza Anton Slapernik iz SISEOT, Leopold Vutolen in Ivan Hozjan iz tovarne umetnih brusov Swaty Maribor, Viktorija Lovrec in Boris Senkovič iz Zlatoroga Maribor, Ivan Božnik iz Tovarne nogavic Polzela, Florijan Pribac iz Iplasa Koper in Jože Kunič iz Donita, Medvode.

konca leta: Če jih ni ustvarilo samo, z lastnimi izvozom, lahko kajpak devize kupi s samoupravnimi sporazumi s katerokoli delovno organizacijo (kajpak le do višine, določene na SISEOT). Če pa poveča izvoz bolj, kot so določili na SISEOT, si pridobi dodatnih pravic za vrednost povečanega deviznega iztržka.

Je pa ta rešitev za marsikatero delovno organizacijo zgolj teorija. Ni namreč lahko »prek noči« povečati izvoza, ne samo zavoljo časa, ki ga takšen posel zahteva in ne le zavoljo visokega popraševanja (in boljših cen) doma. Najteže je povečevati izvoz zavoljo pomanjkanja surovin. Mnoge toz bi lahko prodale na tuje precej več, pa jih ovirajo tako cene, kot pomanjkanje surovin. Če hočemo več izvažati, moramo najprej izdelke narediti, so nam dejali v Swaty, v Zlatorogu, v... Toda iz česa jih naj izdelujemo, če nimamo surovin, zlasti ne uvoženih?

Niti samoupravni sporazumi s tistimi delovnimi organizacijami, ki imajo deviznih sredstev več, kot jih rabijo zase, niso v sedanjem položaju rešitev za vse: kajti te devize je moč pridobiti samo do tiste višine, ki jo je »določila« SISEOT. Ker pa je v Sloveniji le še sila malo deviz na voljo, seveda večina delovnih organizacij te možnosti ne bo mogla izkoristiti. V Iplasi so nam zaupali tretjo možnost, ki pa ima tudi le omejeno veljavo: s kupcem iz Zadra so se dogovorili, da bo le-ta sam uvozil surovine za Iplasi, tu pa mu bodo potem iz njih (in seveda le zanj) izdelali, kar potrebuje za nemoteno proizvodnjo.

Zanimivi bodo statistični podatki o obsegu proizvodnje za avgust in zlasti za september. Iz njih bomo šele izvedeli, koliko so bili ukrepi za uravnovešanje plačilne bilance naše republike učinkoviti in pravilni in koliko so nam v delovnih organizacijah realno prikazali položaj (ali pa so nemara nekolikanj pretiravali)... Vsekakor bo zanimivo preveriti še eno trditev, ki prihaja iz naše industrije. V mnogih delovnih organizacijah namreč trdijo, da bomo morali slej ko prej zavoljo omejevanja uvoza surovin kupovati na tujem končne izdelke, ki pa nas bodo veljali več, kakor stanejo surovine. Prav tako v mnogih delovnih organizacijah izražajo bojazen za letni dohodek, ki da bo padel, s tem pa tudi reprodukcijska in investicijska sposobnost gospodarstva.

Položaj je torej na moč zamotan. Razmere na svetovnem trgu so pritisnile na gospodarstvo, kot že zlepa ne in tudi v bodoče ni moč pričakovati kakega posebnega olajšanja, saj cene surovin neprestano rastejo. Zavoljo tega bo treba v naših zunanjetrgovinskih odnosih marsikaj spremeniti — ne za letos, saj je že prepozno in za zdaj je vsekakor najpomembnejše — ne povečevati že tako veliko zadolženost na tujem. Pokazalo se je, da so na hitro in na »prisilo« sprejeti ukrepi kajpak slabi in da zelo enostransko učinkujejo. Če bomo obdržali uvoz na načrtovani ravni, bomo seveda na drugi strani močno prizadeli obseg proizvodnje. Zavoljo tega bo seveda ena prvih nalog ne le SISEOT, pač pa predvsem republika in zveza, da spodbudijo uporabo domačih surovin v večjem obsegu (kar je kajpak zelo dolgoročna naloga, ki pa nam za zdaj ne gre gladko izpod rok) in pa izoblikujejo takšen sistem izvoznih spodbud, da bo le-ta zanimiv mnogo bolj, kot doslej.

Predvsem pa bo treba zelo natančno in skrbno izoblikovati ekonomske odnose s tujino, pri čemer ne bo smela biti izvzeta nobena temeljna organizacija, niti tista ne, ki sama ne izvažajo. In pa — treba bo jasno povedati, katere dejavnosti bodo lahko od skupnosti dobile več deviznih sredstev, kot jih lahko same ustvarijo, katere se pa bodo morale zanje pobrigati predvsem same. Delovne organizacije pa se bodo morale tudi same med seboj bolj povezati pri iskanju možnosti za pridobitev deviz (ena izmed neizkoriščenih možnosti je solaganje v dejavnost, ki prinaša devize — na primer hotele itd.). Nekaj tega prinašajo tudi izhodišča za planiranje ekonomskih odnosov s tujino v prihodnjem letu in izhodišča za devizni sistem, ki jih je dala v javno razpravo SISEOT. Vsekakor so ta izhodišča korak naprej v prizadevanjih za uravnovešanje plačilne bilance s tujino. Ni pa pri tem moč pozabiti, da so ekonomski odnosi s tujino prav gotovo stvar dolgoročno naravnanih ukrepov in sporazumov in da bo treba za v bodoče izdelati sistem, na osnovi katerega bo gospodarstvo za nekaj let vnaprej vedelo, kako dolga je devizna odeja in kako priti do nje. Ukrepi, kakršni so bili zadnji, prav gotovo razvoju gospodarstva, pa če so še tako nujni, ne koristijo.

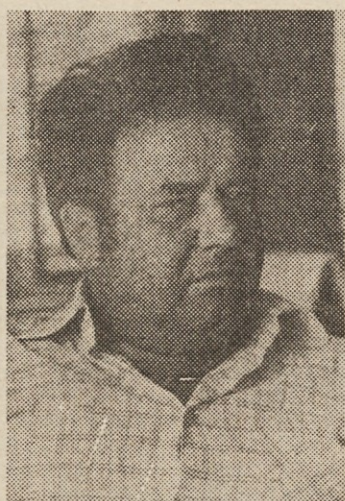
Novogoriški sindikat ne more na počitnice

Ni preprost odgovor, v čigavih rokah je njihova usoda

Ivo Kuljaj

Če ne upoštevamo običajnega beljenja, potlej na občinskem svetu ZSS Nova Gorica ni nič takega, kar bi spominjalo na letni oddih. Bržčas si novogoriški sindikat ta čas počitnic tudi ne more privoščiti. Še zlasti letos ne, ko je gospodarstvo te občine v velikih škripcih. Kot sta nam nedavno tega povedala Sergej Koglot in Jože Elersič, oba sta sekretarja občinskega sveta, je imelo lani novogoriško gospodarstvo 210 milijonov dinarjev izgub. Sindikat je takoj sprožil alarm in zdaj bi že lahko rekli, da so prvi uspehi vidni. No ja, to seveda še ne pomeni, da se novogoriško gospodarstvo še vedno ne otepa z izgubami, vzpodbudno pa je, da se le-te po prvem tromesečju tega leta niso večale.

Še zlasti žgoč problem, ki pesti tako sindikat kot tudi vse druge subjektivne dejavnike v občini, so velike izgube v Salonitu Anhovo, v katerem so v prvem polletju letos »pridelali« natančno 123 milijonov izgube. To je vsekakor ogromna številka, pred katero se zdi, da je nemočen tudi sindikat. Sicer pa je to vprašanje, ki terja poglobljeno razmišljanje in ga sindikat niti približno ne more sam rešiti. To tudi ni v njegovi domeni, kar pa seveda ne pomeni, da od pristojnih republiških in zveznih teles ne more terjati čimprejše sistemske rešitve. Da, sistemske, kajti problemi cementne industrije so tolikanj žgoči in zapleteni, da brez tovrstnega reševanja gotovo ne bo šlo. Sicer pa anhovsko vprašanje presega občinske in regijske meje, tembolj, ker je v velikih škripcih domala vsa jugoslovanska cementna industrija. To pa seveda pomeni, da vprašanje socialne varnosti anhovskih cementarjev ni stvar, s katero bi se ukvarjali zgolj novogoriški sindikat, ampak slej ko prej širši družbenopolitični dejavniki. Pri tem tudi ne moremo prezreti dejstva, da so se ti širši družbenopolitični dejavniki — mednje sodi tudi sindikat — doslej z anhovskim vprašanjem ukvarjali še vse preozko. Spodbujanje k iskanju

Sergej Koglot

Jože Elersič

notranjih rezerv, ki bi v cementarni zmanjšali tako veliko izgubo, je sicer nujno in potrebno, ni pa to rešitev. Še zlasti ne, če vemo, da cementarji v Anhovem k zmanjšanju 123 milijonske izgube sami lahko prispevajo največ 10 do 20 odstotkov. Kot smo slišali v Anhovem, bodo cementarji storili vse, da bi te odstotke tudi čimprej iztisnili iz lastnih rezerv. Kot vidimo pa svoje usode tudi v tem primeru ne bodo imeli v lastnih rokah, temveč jo bo v veliki meri še vedno krojila zvezna administracija. Naloga sindikatov (ne samo novogoriškega) je torej jasna...

Sergej Koglot in Jože Elersič sta nam povedala, da je vodstvo občinskega sindikata že po izgubi v prvem tromesečju minulega leta zelo resno opozarjalo na razmere v anhovski cementarni. Koliko besed je potlej izrečenih in napisanih si lahko samo mislimo. Skorajda smešno pa je, da je bilo doslej vse skupaj bob ob steno. Namreč, z vedno večjim številom sestankov in razprav se je večala tudi izguba v Anhovem. »Nas kot sindikat bolijo te stvari«, se je bolj zjezil kot povedal Sergej Koglot.

Ko je stekla beseda o novogoriškem gospodarstvu nasploh, sta

nam sogovornika povedala, da je le-to v zadnjih letih doseglo izreden vzpon. Težave, ki se porajajo v zadnjem času, pa so po njunem mnenju posledica njihove investicijske politike (intenzivno kapitalne investicije), katere velika rana je inflacija. Prav zaradi tega naj bi zašla v razburkane vode tudi Iverka, ki se otepa s težavami precej tudi zavoljo drage investicije in neugodnih kreditnih pogojev. Poglavje zase pa je Iskrina TOZD Mali zaganjalniki v Šempetru, ki je glavni dobavitelj malih zaganjalnikov Crveni zastavi v Kragujevcu. Delavci te TOZD si na vse mogoče načine prizadevajo, da bi splavali na zeleno vejo pa vse skupaj ne zaleže kaj prida. Prišlo je celo tako daleč, da vsak zaganjalnik, ki pride iz proizvodnje, samo še povečuje izgubo. Tudi ta primer ima svoje ozadje, in sicer predvsem v dogovarjanju, ki je po mnenju Jožeta Elersiča, na trilih tleh. Gre za to, da se TOZD Mali zaganjalniki s Crveno zastavo nikakor ne more dogovoriti za ustrezno ceno zaganjalnika. Cena proizvodnje je namreč večja, kot jo priznava avtomobilska tovarna iz Kragujevca, zato se ta Iskrina temeljna organiza-

cija nikakor ne more postaviti na lastne noge. Izgubo pač pokriva v okviru njihove delovne organizacije Avtoelektrika, kar pa za tovarniško ograjo povzroča negotovanje. To je tudi razumljivo, saj izguba v TOZD Mali zaganjalniki krni razvoj delovne organizacije. »To je trustovski način reševanja stvari, ki zavira v razvoju tudi tistega, ki dobro dela«, sta označila ta primer naša sogovornika in dodala, da je oblikovanje dohodkovnih osnov v tem primeru še vedno prebijanje zvočnega zidu!

Potlej smo besedo zasukali na uresničevanje stališč RS ZSS v zvezi z delitvijo po delu. Zvedeli smo, da je predsedstvo občinskega sveta dalo v ta namen izdelati posebno anketo. Predsedstvo je hotelo z njo ugotoviti, kako je z izplačili osebnih dohodkov delavcev, ki delajo na enakih in podobnih delovnih mestih. Jasno, ne v okviru ene organizacije združenega dela... Anketa je pokazala, da so odstopanja velika. Ne toliko med tako imenovanimi produktivnimi delavci (brusilci, zidarji in podobno) kot med administracijo. Pokazalo se je tudi, da nekatere organizacije združenega dela v novogoriški občini zelo odstopajo po visokih osebnih dohodkih. Te so: Projekt Gorica, SGP Gorica, Final Gorica, Ljubljanska banka — Temeljna banka Nova Gorica, Strokovne službe SIS (Stanovaljsko in komunalno gospodarstvo), Pecivo Nova Gorica in SGP Ajdovščina, TOZD Gradbena operativna Nova Gorica. V zvezi s tem je predsedstvo občinskega sveta sklenilo, da osnovne sindikalne organizacije terjajo od odgovornih strokovnih služb takojšnjo ugotovitev, ali so visoki osebni dohodki rezultat boljšega dela, doseganja večjega dohodka itd. Če teh elementov ni, je nujno, da osnovne organizacije sindikata zahtevajo izdelavo takšnega sistema nagrajevanja, ki bo upošteval, da je rast osebnih dohodkov vezana na uspešnost gospodarjenja in doseganja večjih delovnih uspehov.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Suspenz se lahko odredi v primerih, ki so določeni v samoupravnem splošnem aktu oziroma zakonu

Zoper delavca je bil odrejen suspenz, ker se je ugotovilo, da obstoja utemeljen sum, da je storil hujšo kršitev delovne obveznosti, saj je iz temeljne organizacije skrivaj odnesel blago v vrednosti okrog 5.000 din. Hkrati z odreditvijo suspenza, s katerim je bil delavec odstranjen iz temeljne organizacije, je bil uveden tudi disciplinski postopek.

Delavec je sicer zanikal, da bi storil očitano mu kršitev delovne obveznosti, toda suspenz je izpodbijal zato, ker je menil, da niso podani pogoji po samoupravnem splošnem aktu. V samoupravnem splošnem aktu temeljne organizacije je določeno, da se zoper delavca odredi suspenz, če je storil hujšo kršitev delovne obveznosti, pod pogojem, da je tak suspenz potreben zato, ker bi lahko delavec oviral disciplinski postopek, uničil dokaze, ponavljal kršitve ali pa je njegovo dejanje vznemirilo sodelavce v temeljni organizaciji, kar je vplivalo ali bi moglo vplivati na nemoten potek dela.

Sodišče je delavčev zahtev za razveljavitev suspenza zavrnilo, ker je menilo, da je možno uporabiti neposredno določbo 162. člena zakona o delovnih razmerjih. Primere res določa sa-

moupravni splošni akt, ki pa zlasti upošteva kršitve delovnih obveznosti, za katere se lahko izreče delavcu ukrep prenehanja delovnega razmerja ali pa je zoper njega celo uveden kazenski postopek. Če gre za tako kršitev, potem temeljni organizaciji ni potrebno še posebej ugotavljati, ali so podani dodatni pogoji, ki jih sicer določa samoupravni splošni akt. Sicer pa že taka hujša kršitev delovne obveznosti, zaradi katere se lahko izreče najtežji ukrep, povzroči motnje v odnosih med delavci, kar nedvomno kvarno vpliva na uspeh dela.

Sama odreditev suspenza še ne pomeni, da je delavec v resnici storil očitano mu hujšo kršitev, ampak potrjuje obstoj utemeljnega suma, da je taka kršitev storjena. Hkrati z odreditvijo suspenza mora biti namreč uveden disciplinski postopek, v katerem se ugotovi, ali je delavec res storil hujšo kršitev delovne obveznosti, ali je za kršitev odgovoren in kakšno težo ima kršitev. Če delavcu, ki je bil v suspenzu, ne preneha delovno razmerje zaradi izrečenega disciplinskega ukrepa, tako ali tako ima pravico do polnega zneska osebne dohodke, ki bi ga prejel, če bi bil na delu.

OSNOVNE ORGANIZACIJE ZVEZE SINDIKATOV!

ob koncu avgusta bo izšla v založbi Delavska enotnost nova knjiga:

Financiranje in finančno-materialno poslovanje v Zvezi sindikatov Slovenije

Cena: 40 din.

Naročila sprejema ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Sindikati in ohranjanje ter razvijanje revolucionarnih tradicij

Vsem naj bo dostopno avtentično pričevanje o zgodovini

Marko Belavič

Podružbljanje revolucionarnih tradicij moramo uveljavljati le tako, da prikazujemo naše revolucionarne dogodke čim verodostojneje ter da so ti viri dostopni širokemu krogu ljudi, in ne samo ozkemu številu kvalificiranih strokovnjakov. Ta smoter sicer ni nov, vendar smo ga začeli dosledneje uresničevati šele v zadnjih letih, predvsem z novo izdajo Titovih zbranih del.

V začetku tega leta je predsedstvo CK ZKJ ustanovilo odbor za izdajanje gradiva — dokumentov KPJ-ZKJ, centralnih organov SKOJ in revolucionarnih sindikatov Jugoslavije z namenom začeti organizirano in sistematično objavljati zgodovinsko gradivo. Čeprav bodo objavljani le dokumenti centralnih organov partije, SKOJ in revolucionarnih sindikatov, imajo ti izredno velik pomen kot splošno jugoslovanska kulturno-zgodo-

vinska dragocenost in avtentično pričevanje o revolucionarnem boju našega delavskega razreda od leta 1919 naprej. Ker so dokumenti predvsem v Beogradu, jih je do sedaj koristilo letno le približno 300 ljudi, predvsem so to bili zgodovinarji, politologi, novinarji ipd. Razumljiva je torej težnja razširiti krog uporabnikov tega gradiva na profesorje, študente, kulturne delavce, predavatelje, udeležence političnih šol ter druge.

Objave teh dokumentov bodo prispevale k hitrejšemu uresničevanju ostalih projektov na področju zgodovinopisja, predvsem pisanja nove zgodovine KPJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov. Zbiranje in evidentiranje tega gradiva poteka v naših institucijah ter z delom posameznikov že tri desetletja, tako da doseženi rezul-

tati omogočajo začetek objavljanja zgodovinskih dokumentov.

S tem namenom je odbor oblikoval tri redakcije, sestavljene iz predstavnikov vseh republik in pokrajin, katerih naloga je opraviti vse priprave za izdajo teh dokumentov. Redakcijo za serijo dokumentov centralnih organov revolucionarnih sindikatov sestavljajo naslednji člani: dr. Bosilka Janjatović (Hrvaška, vodja redakcije), dr. Dragoje Živković (Crna gora), mgr. Nikola Čingo (Makedonija), dr. Danilo Kecić (Vojvodina), dr. Fehmi Puškoli (Kosovo), inž. Ivo Vuković (JNA), Života Kamparelić (ZSJ), prof. Matko Belavič (Slovenija).

Na prvi seji vseh treh redakcij so sprejeli poslovnik o organizaciji in načinu dela redakcij ter osnovna načela za znanstvenokritično izdajanje zgodovin-

skega gradiva. Člani redakcije za sindikalno gradivo so menili, da je projekt, ki ga je sprejel odbor predsedstva CK ZKJ, premalo upošteval specifičnost sindikalnega delovanja med obema vojnima, zato je bil sprejet sklep, da se objavijo še dokumenti s kongresov strokovnih sindikatov, kar je odbor tudi sprejel. Na svoji drugi seji so člani redakcije temeljito predelali problematiko glede izdajanja sindikalnega gradiva. Evidenca o gradivu od leta 1919—1929 je že dokaj zbrana, tako da bi prve knjige lahko izšle kmalu. Sklenili so, da dr. Milenković pripravi gradivo za prvo knjigo — Dokumenti centralnih organov revolucionarnih sindikatov 1919—1921 in dr. Živković drugo knjigo — Kongresi strokovnih sindikatov 1919—1921. Člani redakcije so ugotovili, da je pri gradivu cen-

tralnih organov sindikatov več pomanjkljivosti, in sicer: sindikalnih dokumentov je mnogo manj kot partijskih ter so slabše obdelani; velika večina gradiva je propadla ali je izgubljeno, zato so glavni izvori za zgodovino sindikatov delavski časopisi; v obdobju od 1929—1941 dejansko nimamo revolucionarnih sindikatov, zato je vprašanje, kako in kaj iz tega obdobja objaviti.

Serijo dokumentov centralnih organov revolucionarnih sindikatov bodo predvidoma sestavljale tri celote, in sicer:

I. — Kongresi, državne konference, plenumi in seje revolucionarnih in strokovnih sindikatov

II. — Poročila, proglašenja, letaki, okrožnice, navodila, obvestila in pisma centralnih organov revolucionarnih sindikatov

III. — Centralni sindikalni

organi (časopisi) revolucionarnih sindikatov: Radnički sindikati, Radnički pokret, Sindikalni pokret 1921, Organizovan radnik 1921-1928.

Gradivo bo objavljeno v srbohrvaščini oziroma v jeziku avtorja. Tako se originalni slovenski in makedonski teksti ne bi prevajali, medtem pa bodo teksti v tujem jeziku prevedeni v srbohrvaščino.

Projekt je vsekakor dolgoročen in bo za njegovo realizacijo potrebno še veliko znanstvenega dela številnih strokovnjakov in institucij. Skupaj z zbranimi deli tovariša Tita, katerih izdaja že teče, bomo tako dobili dostopno vse najpomembnejše gradivo naše polpretekle in sedanje revolucionarne zgodovine. Da bi bila ta slika čim popolnejša, bomo morali razmisлити tudi o podobni akciji v republiškem merilu.

Zakaj zunanjetrgovinski rezultati niso boljši

Nova knjiga prof. dr. Antona Trstenjaka (11.)

»Mali« grehi in drobne napake

Človek in barve

Boris Rugelj

Nedavni ostri ukrepi slovenskega izvršnega sveta, s katerimi naj bi zavrlj strahovito naraščanje primanjkljaja v republiški zunanjetrgovinski plačilni bilanci, so bili tudi ena izmed tem nedavnega pogovora predsednika slovenskih sindikatov Vinka Hafnerja z vodilnimi delavci SOZD Emone ter predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v SOZD. »Emonci« so sicer — tako kot vsepovsod v združenem delu v Sloveniji te dni — skritizirali ukrepe za zaustavitev naraščanja zunanjetrgovinskega primanjkljaja kot površne in preostre in izrazili bojazen za nadaljnje uresničevanje zastavljenih ciljev v SOZD, tako ekonomskih kot razvojnih, če bodo ti ukrepi veljali dalj časa. Toda hkrati so tudi spregovorili o nekaterih ukrepih, ki so se jih lotili sami (že

dosti pred uveljavitvijo zadnjih restrikcij), da bi še izboljšali svoj, sicer v okviru ali na ravni SOZD pozitiven zunanjetrgovinski saldo.

Pot je le ena, trdijo v Emoni: večji izvoz. Zavaljo tega so okrepili svoja predstavništva v tujini, odprli bodo še nova, odprli so z Radensko skupno podjetje na Dunaju ter podjetje v Clevelandu, v načrtu je tudi podjetje v Trstu. Okrepili so tudi sodelovanje z drugimi domačimi delovnimi organizacijami, s katerimi lahko skupaj nastopajo na tujem trgu (oziroma brez njihovega sodelovanja na tujem trgu ne bi mogli prevzemati poslov, kot je gradnja in oprema marketov, farm, itd.). Povezali so se tudi z dohodkovnimi vezmi s prenekaterimi delovnimi organizacijami, da so si tako zagotovili surovine ali izdelke za preskrbo

tako domačega trga, kot tudi za izvoz.

Rezultati so lepi, toda lahko bi bili še boljši, sodijo v Emoni. Ni krivda samo pri njih, njihovih kadrovskih zadrževih v sektorjih, ki se ukvarjajo z zunanjo trgovino in obdelavo svetovnega trga. Tudi ne samo pri delovnih organizacijah, ki še niso sprevidele koristi od tesnejšega dohodkovnega povezovanja, katerega rezultat naj bi bil večji izvoz in od skupnega nastopanja na tujih trgih. Emona je na primer že tri leta deklarirana kot nosilec slovenskega izvoza mesa in mesnih izdelkov: toda »nosilec« sila počasi postaja, čeprav izvozimo kar lepe količine mesa. Vsak nastopa raje zase, v svojem imenu.

Rezultati izvoznih prizadevanj prav gotovo niso slabši samo zavaljo naših, jugoslovanskih zunanjetrgovinskih predstavništva,

trdijo v Emoni. Čeprav na primer ne morejo razumeti, zakaj ne more močno razvito predstavništvo ene ali več delovnih organizacij pomagati razvijati izvoz še za druge: zbirati podatke o tržnih zahtevah v posameznih deželah, zbirati konkretne ponudbe itd. Tudi ni moč razumeti, da na primer delovna organizacija prosi predstavnika gospodarske zbornice za podatke o tržnih razmerah v neki deželi, ta pa jo napoti v nekakšno knjižnico v Beograd, češ tam vse piše, pa naj si izvolijo prebrati.

Nobena od teh napak v našem zunanjetrgovinskem prizadevanju kajpak ni odločilna za rezultate teh prizadevanj, vse skupaj (in seveda še marsikatero drugo, ki jih nismo omenili, ker bi morali kreniti iz toka razgovora v Emoni) pa so kajpak »osluže kar pretežno breme«.

Prof. Albin Podjavoršek

V obširnejšem poglavju »Fenomenološka razčlenitev barv« obravnava bistvene dimenzije barv, od katerih obdela barvnost in svetlost (svetlost in jakost, jakost in vsiljivost in svetlost in izrazitost) ter nasičenost barv. V odstavku o konkretnih pojavih barv pa obdeluje snovno, razsvetljavno in subjektivno pogojene barvne pojave. Pri tem prihaja do trditve, da ni opravičen nazor, po katerem naj bi bile barvne zaznave samo v vitalno telesnem občutku in ne v predmetni zaznavi. Smatra, da je v tem pogledu veliko odvisno od človekove usmerjenosti. Človek da ima lahko nasproti konkretnim barvnim pojavom trojno različno temeljno stališče: barvo doživlja kot barvilo, barvno snov ali kot pigment, torej zgolj predmetno, realistično; upoštevati bi mogel barve v posebne namene predvsem s stališča razsvetljave — v tem primeru predmetni vidik še vedno ostane; ali pa jih dojema zgolj razpoložensko, doživljajsko, jih nekako »občuti«, kot se to navadno dogaja pri estetskem umetniškem razpoložanju, posebno pri impresionistični umetnosti. Prav ta razčlenitev na tri različne vidike nam najbolj omogoča, da predmetno vsebino barv od zgolj doživljajske spoznavno teoretično in ontološko skrbno ločimo, psihološko pa v smeri celostne psihologije še bolj poglobimo.

Poglavje »Psihološka razlaga barv« je s teoretičnega vidika zanimivo za bralca — zaradi tega, ker je v njem obdelana celotna materija o raziskovalnih smereh v psihologiji barv, kot se je razvijala barva v svojem paralelizmu z zunanjimi fizikalnimi dražljaji, v svojih pojavnih oblikah, v svojih notnih likih, v svoji zaznavni integraciji in v svoji projektivni vrednosti. V vseh poglavjih najdemo stališča cele vrste raziskovalcev tega zanimivega fenomena in poti, kako so prihajali do svojih rezultatov. V svojem razvoju pomeni zadnja faza prizadevanj barvo, ki se končno že ponuja uspešno kot izhodišče in podlaga projektivnih testov, da bi nam pomagala do čim popolnejšega razumevanja človeka, njegovega ravnanja in dejanja.

Obširnejše poglavje o zlišanju in ločevanju barv pojasnjuje fizikalno fiziološke podlage zlišanja in ločevanja barvnih vtisov, kot tudi konstance in kontrast barvnih vtisov ter barve in reakcijske čase. Najzanimivejši so podatki o barvah in reakcijskih časih, ki z vrsto razpredelnic pojasnjujejo reakcijske čase za posamezne barvne tone, motorične reakcijske vrednosti signalnih barv (rdeče, rumene in zelene) pri dnevni svetlobi in v temi in reakcijske čase in pojave utrujenosti ob gledanju posameznih barvnih tonov. Vsi podatki so rezultati poskusov s poskusnimi osebami in lepo ponazarjajo raziskave, ki jih je bil opravljal avtor naše knjige.

Po vsebinskih podatkih o odnosih med barvo, likom in materijo, o zlišanju in ločevanju barvnih vtisov, o barvni konstanti in barvnem kontrastu, kot tudi o površinskih, prostorninskih in drugih barvnih pojavih in o barvni simboliki, o barvnih testih in o raznih barvnih pojavih preha avtor na najboljše poglavje, namreč na funkcio-

nalno uporabo barv. Ugotovili so, da se kljub številnim teoretičnim raziskavam in ugotovitvam znajde strokovnjak za funkcionalno barvo pred zahtevami, ko zanje še nima natančno izdelanih teoretičnih niti, niti metričnih napotkov. Da bi odpomogli tej vrzeli, so ustanovili dne 21. junija 1967 Mednarodno barvno društvo, ki je imelo prvi kongres o svoji problematiki leta 1969 v Stockholmu. Udeležil se ga je tudi naš avtor in je sodeloval tudi pri sestavi društvenih pravil. Kongrese o funkcionalni barvi so organizirali že tudi poprej in se jih je naš avtor v večini udeleževal in na njih sodeloval s svojimi prispevki.

Mislím, da je posebne poglobitve vreden tretji obširnejši del Trstenjakove knjige »Funkcionalna uporaba barv«. V desetih poglavjih nam naniza vso problematiko, kot se v zvezi z barvami kaže v našem praktičnem vsakodnevnem življenju. Načelnja vprašanja funkcionalne barve v avdio-vizualni interakciji, predvsem interakciji med vidnimi in slušnimi zaznavami, npr. o izravnalnem vplivu barvnih zaznav na ropot in glasbo. Po dosedanjih raziskavah drugih avtorjev prikaže rezultate lastnih eksperimentov in prihaja do uporabnih zaključkov, predvsem v smeri industrijske, šolske in celostne psihologije. V industrijski psihologiji praksa prehiteva teorijo. Gre za to, kakšno glasbo naj pri delu delavcu ponudimo in kakšne ne, če hočemo, da se ne bo preveč zavlekla njegova motorika, pri čemer poudarja, tudi da ni ob vsaki barvi v prostoru glasba najprimernejša. Seveda bi bilo treba o tej problematiki še razpravljati. Najbolj si je utrla avdiovizualna interakcija poti v šolsko in vzgojno psihologijo, medtem ko nam odpira pot tudi do celotnega psihološkega gledanja na človeka. Vsekakor bi lahko pritrtili avtorjevemu mnenju, da pomaga avdiovizualna interakcija človeku ohranjati dinamično osebnostno ravnotežje v dialektični napetosti med naravno rastjo, tehnično produktivnostjo in kulturno ustvarjalnostjo.

Poglavji o vprašanju dolgočasnosti barv in človekove simpatije za barve in modo posegajo v konkretno človeško prakso, v kateri se znajdemo ob trikotniku človek — barva — moda, ki je del problematike človek — barva — reklama, ali še točneje: človek — barva — javnost. Tu obdela avtor predvsem dve temeljni vprašanji: človekov odnos do njegove »najljubše« barve, to je »njegove« barve in njegov odnos do trenutno modne barve ali kratko: do mode. Tu, smatra, je jedro problema v korelaciji med človekovo najljubšo barvo in modo, kar igra važno vlogo tudi v trgovini.

Ob vprašanju človekovih simpatij za barve in modo podaja po opisu drugih raziskav na tem področju lastno dejavnost. Njegovi vprašalniki so zadevali — barvo na splošno, ne glede na barvo obleke, pohištva, avtomobilov itd., pri čemer je izvedel najprej anketiranje glede simpatije za barvo na splošno, potem pa še za barvo obleke v zvezi z vprašanjem mode. Pri tem je dobil rezultate glede priljubljenih in odvrtnih barv, kar je ponazoril z vrsto razpredelnic.

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner obiskal DO Slovenijaceste — Tehnika

Ob dobrih rezultatih tudi kritika

Marjan Horvat

V serijo avgustovskih obiskov predsednika RS ZSS Vinka Hafnerja v naših kolektivih sodi tudi pogovor v (pred nedavnim združenim) organizaciji Slovenijaceste — Tehnika. V ospredju so bila vprašanja prihodnje organiziranosti delovne organizacije, aktualna vprašanja; ki zadevajo slovensko gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala, posebej pa še tisti tematski okvir, ki ga navadno poimenujemo z delitvijo dohodka in sredstev za osebne dohodke. Precej časa pa so namenili terenskim dodatkom, položaju delavcev iz drugih republik v gradbeništvo in odnosom delovne organizacije do kooperantov, še posebej privatnikov, ki v naši republikli zaposlujejo okrog 20.000 delavcev. Po gospodarskih rezultatih, ki so jih dosegli v prvem polletju, sodi delovna organizacija Slove-

nijaceste — Tehnika med dobro stoječe organizacije. To so vodilni delavci ilustrirali tudi z naslednjimi podatki: v letošnjem prvem polletju so v primerjavi z lanskim enakim obdobjem presegali celotni prihodek za 66 odstotkov, dohodek za 46 odstotkov, za osebne dohodke pa so namenili 41,9 odstotka več kot lani. Ob tem kaže poudariti zavzetost kolektiva, da stalno skrbi za krepitev reproduktivne sposobnosti delovne organizacije, saj bodo letos — če kajpak ne bo večjih »pretresov« — ustvarili tudi 150 milijonov dinarjev minimalne amortizacije in 110 milijonov dinarjev sredstev bodo pridobili s pospešeno amortizacijo. Bržkone velja pohvaliti takšna prizadevanja, saj je tudi združitev obeh kolektivov in nova organiziranost namenjena predvsem večji usposobljenosti

tega kolektiva za prevzem del doma in na tujem in boljši socialni in ekonomski varnosti delavcev.

Kar precej časa so namenili sistemu delitve sredstev za osebne dohodke, normam v gradbeništvo za prisvajanje osebnih dohodkov in največ terenskim dodatkom, ki so v resnici — velja za Slovenijaceste, kajti v Tehniki so že to uredili — neke vrste osebni dohodki, ki pa jih izplačujejo kot materialne stroške. O tem je bilo v sindikatu gradbenih delavcev in tudi na različnih ravneh Zveze sindikatov Slovenije že mnogo govora. Gre za občutljivo in po svoje zapleteno vprašanje. Navkljub temu pa se verjetno moramo zamisliti nad besedami Vinka Hafnerja, ki je v zvezi s tem dejal, da povsem razume razmišljanja v Slovenijacestah o terenskem dodatku, vendar pa bi

kazalo usmeriti razpravo na to, da pri nas žal še vedno slabo služijo delavci, ki delajo pod zelo težkimi pogoji, po drugi strani pa tudi tisti delavci, ki so kreativni, zelo sposobni in nadarjeni, niso pravilno nagradjeni. O teh vprašanjih bodo v zvezi sindikatov Slovenije morali čim prej spregovoriti, četudi verjetno kar na mah terenskega dodatka ne bo povsod moč odpraviti.

Beseda je stekla tudi o položaju delavcev iz drugih republik, ki so zaposleni v Slovenijaceste — Tehnika. Kar 65 odstotkov celotnega kolektiva predstavljajo v tej delovni organizaciji. Ne bi smeli pozabiti na to, so menili na razgovoru, da bi morali dobiti vsaj temeljne samoupravne akte v slovensčini in srbohrvaščini, pa tudi najbolj pomembne informacije bi morali posredovati na enak način.

Po kakšnih poteh na odgovorna delovna mesta

Spoštovati družbene norme!

Vinko Blatnik

Znano je, da je pri izvolitvi poslovnega organa v OZD zavarovan tako interes delovne organizacije kakor širše družbe, in to z zakonom. Praksa pa je pogosto povsem drugačna, saj je možno, da volijo kolektivni vodilne ljudi samo iz svojih vrst. S tem pa ni rešen problem resnične demokratične selekcije kadrov, ki temelji na družbenih dogovorih. Tako kakor v delovnem kolektivu skupine ljudi vsiljujejo svojega človeka, obstajajo tudi drugi vplivneži zunaj kolektiva, ki počno enako, vendar z večjimi

pooblastili in možnostmi, da uresničijo svojo zamisel. V takšnih razmerah je kolektiv vedno v podrejenem položaju. Res je, da voli direktorja delavski svet na predlog razpisne komisije, v kateri so skoraj vedno ugledni predstavniki družbene skupnosti. Če pa predlagani kandidat ni izvoljen, je treba razpis ponoviti, in ker takšnih razmer ni moč zavlačevati v neskončnost, mora nekdo popustiti. To pa je navadno kolektiv, saj je on tisti, ki potrebuje človeka.

Ugovori, ki se pojavljajo proti

načinu volitev ljudi na vodilna mesta v organizacijah združenega dela, torej ne veljajo zakonodajni plati volitev, marveč praksi. Ne gre za vprašanje, ali je potreben družbeni vpliv, pač pa, kako ga zagotoviti in kdo stoji za njim. Delegatska skupščina, ožji forum ali vplivni posameznik? Gotovo družbeni interes ni vse, kar ima družbeno nalico, kajti namesto vpliva družbene skupnosti je čutiti vse več neposrednih pritiskov in vsiljevanja kandidatov.

Nikakršne potrebe ni, da bi

spreminjali zakonodajni postopek o izvolitvi direktorja. Pač pa gre za spoštovanje družbene norme in resnično demokratično selekcijo v kandidiranju in izbiri, ki bi onemogočila uzurpacijo ter uveljavljanje skupinskih interesov. Lahko bi se zamislili ob dejstvu, da vse manj kolektivov voli direktorja iz svojih vrst. Je njihova kadrovska sestava res tako slaba, da ne morejo med domačimi delavci poiskati svojega direktorja?

Jože Senica iz Domžal si ne zna razložiti:

Kje se spotika »smetar«?

Ivo Kuljaj

O humanizaciji dela smo pri nas že marsikakšno rekli. Tudi elaboratov nam ne manjka. Žal pa še vse prepogosto ugotovljamo, da pri tem večkrat tudi ostaja. To ugotovitev potrjuje tudi primer Jožeta Senice, 69-letnega upokojenca iz Domžal.

Več kot štiri leta bo, odkar se je Jože začel ubadati z mislijo, da bi olajšal delo smetarjem. Pred meseci se je njegova beseda v meso spremenila. Izumil, ali boljše rečeno, naredil je »podaljšano roko za pobiranje najrazličnejših odpadkov.« O njej je začel premišljevali ob železniški postaji v Domžalah, koder je po bližnjici hodil v trgovino. Vse-mogoči odpadki tam okoli so »krivi«, da bodo smetarji poslej pobirali smeti v »duhu sodobnega časa«. Pa jih bodo res?

»Bolj počasi gre vse skupaj«, pripoveduje Jože. »V dandanašnjih časih je pač za prodor določenega novega izdelka na tržišče odločujoča televizijska reklama. Za to je pa potrebno imeti denar. In tisti, ki ga imajo, prebijajo led, kolikor jih je volja. Tako se dogaja, da denimo neka delovna organizacija lažje plasira na tržišče novo vrsto zobne paste, kakor jaz svoj pionirski pripomoček. Vse se gleda skozi denar...«

Se res? Morda. Toda zdi se, da se pri patentu Jožeta Senice ne bi smelo. Vsaj toliko časa ne, dokler bomo ugotovljali, kako zelo je nastlano naše okolje z najrazličnejšimi odpadki. Jože nam ponuja svoj izum, s pomočjo katerega bi ga lahko uspešneje čistili. Tu ne gre zgolj za humanizacijo dela. Gre za pripomoček, ki ga nujno potrebujemo. Samo pomislimo na brežine naših rek. Malo jih je, ki niso »ozaljšane« kot novoletne jelke. Z Jožetovim »smetarjem« bi jih lahko zlahka očistili. Pa ne samo brežine. Tudi rečna dna marsikje terjajo »generalno čiščenje«. Smetar iz Domžal zmore tudi to. In še bi

Jože Senica s svojim »smetarjem«

lahko naštevali »področja«, kjer bi lahko smetarja koristno uporabili.

In zakaj ga ne? Morda zato, ker nam smetarja še ni priporočila televizija. Morda, kdo bi vedel? Res pa je, da ga nujno potrebujemo in pred tem ne kaže zatiskati oči. Okolje je namreč lahko tudi legitimacija naše kulture. Za zdaj se z njo še ne moremo ponašati...

Jožetu, kot je dejal, ne gre za denar. Ljudem bi rad pomagal. To izvira iz njegove kulture. Rad

ima urejeno in čisto okolje. Sodeč po okolici njegove hiše v Domžalah, mu to niti ne bi bilo treba pripovedovati. Toda vseeno, njegov pristop k delu in ustvarjanju je značilen:

»Ko sem bil »komercialni« v Heliosu in v Mercatorjevi TOZD Investa in v tej temeljni organizaciji nazadnje tudi svetovalec, sem se večkrat vtičal v stvari, ki mi po razvidu del in opravil naj ne bi bile mar, kot bi temu danes rekli. Ne da bi bil za to posebej plačan. To sem čutil v sebi kot

dožnost. Tako je tudi danes. Upokojen sem, toda to me prav nič ne ovira, da ne bi družbi pomagal. Po svojih močeh seveda. Mirovanja ne poznam...«

Res ga ne. Jože prav zdaj zbiral naročnike za svoj izum. Kot smo že zvedeli, gre pri nas vse bolj počasi. Druga pa je pri naših severnih sosedih, ki so bili nad »smetarjem« naravnost navdušeni. Prav te dni pričakuje Jože večje naročilo od avstrijske železnice. Boji se, da naročilo sam ne bo kos (za zdaj smetarje izdeluje kar sam), zato išče primerno podjetje ali obrtnika.

»Zdavnaj bi ga že našel, ko mi na občini ne bi rekli, naj se smetar izdeluje na našem upravnem območju. Saj veste, davek...«, pojasni izumitelj.

No, če je tako, potlej bi občina bržčas Jožetu pri tem iskanju lahko priskočila na pomoč. Če je namreč verjeti direktorju avstrijske južne železnice, da bi s tem izdelkom v Avstriji človek lahko postal pravcati bogataš, potlej tudi domžalska občina in njene organizacije združenega dela ne bi smele držati križem rok. Jože je patent zaščitil, torej pomeni smetar lahko tudi devize. Lahko, pravimo, kajti samo od sebe se nič ne naredi, pravi ljudski rek.

Sicer pa Jože rajši govori o samem izumljanju kot pa o vsem tistem, kar mu sledi. Prav zdaj se ukvarja z mislijo, kako bi prišel smetar prav tudi gasilcem.

»To bi bil pripomoček, s katerim bi gasilci lahko potegnili iz ognja kake dragocene stvari, za katere bi bilo škoda, če bi se poškodovali. V glavi sem si z novim patentom že na čistem...«

Jože je kar naprej v svojih zamislih. Enkrat je pri pobiralcu ježkov z morskoga dna (»smetarjeva izpeljanka«) drugič spet pri kakovostnejših koših za odpadke, ki bodo menda kmalu njegova nova inovacija. In tako naprej. Jože ne bo nikoli »pravi« upokojenec...

Pogovor z Dragom Peterlinom v Kisovcu

Če človeku nekaj ne da miru...

(Nadaljevanje s 1. strani)

je v glasbeno šolo. »Zelel sem igrati trobento ali klarinet, ker so bili tedaj pri nas nadvse popularni Avseniki in sta mi bila ta dva instrumenta najbolj všeč pri njih. Pa mi je rekel učitelj: »Drago, ti imaš bolj majhna usta, ki so nalašč pripravna za rog.« In sem postal hornist, se spominja. Pohvali se, da je njihov orkester pred dvema ali tremi leti v Rogiški Slatini osvojil naslov najboljšega tovrstnega ansambla v Sloveniji. Brž doda, da bo prav letos oktobra praznoval 35-letnico odhoda orkestra k partizanom v sedmi korpus in da ga v pripravah na proslavo kot člana upravnega odbora čaka še veliko dela.

Tretja Dragova ljubezen je seveda posvečena družini: ženi ter sinu in hčerki. (Da ne bo pomote: te ljubezni seveda niso rangirane po načelu »najbolj rad«, »rad« ali »manj rad«, pač pa po času, kakor jih je doživljal!)

Tista četrta, ki smo jo označili s »hočeš nočeš«, pa je — politika. Ne sicer tista visoka, pač pa vsakdanja, v katero je zajadral 1972. leta, ko je prišel v GIP Beton-Zasavje, TOZD Gradbeništvo Zagorje v Kisovcu, kjer v vzdrževanju dela še danes.

»Če si marljiv, ti na rane nalozijo še več dela. In če si vrh vsega še tak, da ne poznaš besedice »ne« in verjameš, da ti dodatna bremena ne bodo upognila hrbtenice, potem pač sprejmeš vse, v kar te potisnejo.« V svoji TOZD je bil predsednik sindikata in delavskega sveta ter vrste komisij — le težka se spomni vseh — na ravni SOZD je bil predsednik centralnega delavskega sveta, v preteklem mandatnem obdobju je bil podpredsednik občinske skupščine v Zagorju ter član delegacije v zboru občin republiške skupščine... Sedaj je član OK ZKS Zagorje in član Revirskega komiteja ZKS Trbovlje, podpredsednik zbora uporabnikov skupščine kulturne skupnosti Zagorje itd. itd.

»Kaj hočem, sem namreč mnenja, da sem tudi jaz dožan prispevati vsaj kamenček k čedalje lepšemu mozaiku naše družbe... O, ko bi tako sodili tudi drugi! Tedaj bi pač bilo še mnogo bolje. In tudi lažje! Porazdelili bi si funkcije, se bolj posvetili vprašanjem, za katera bi bili zadolženi, zatorej bi tudi bolje delali in porabili precej manj časa, kot ga sedaj, da spoznamo nek problem in ga nato tudi rešimo. Žal pa še vedno ni tako. Saj, žena mi velikokrat upravičeno reče, da bi bil lahko malo več doma, kot sem, in da ne bo vse skupaj vrag vzem, če ne bom zraven. Pa ne morem. No, k sreči me razume, saj je tudi ona komunistka...«

Za svoje neumorno delo na takorekoč vseh področjih našega vsakdana je predsednik RS ZSS Vinko Hafner 27. junija letos podelil Dragu Peterlinu »priznanje samoupravljalca '79«. Zato, ker mu je uspelo združiti znanje in prizadevnost na strokovnem področju z dejavnostjo na področju samoupravljanja in družbenopolitičnega dela v tolikšni meri, da rezultati njegovega vsestranskega dela koristijo tako temeljni organizaciji združenega dela kot tudi širši družbeni skupnosti.

»Resnično, presenečen sem bil, ko sem zvedel, da bom dobil to priznanje, saj sem menil, da je pri nas v Sloveniji še več takih, ki bi si ga še bolj zaslužili.« skromno pove in doda, kolikšno obveznost do dela in samoupravljanja čuti odtlej naprej. »Na lovorikah ne bom mogel spati in tudi nočem. Vsaj dotlej, dokler v naši TOZD ne bomo zakona o združenem delu uresničili do vseh podrobnosti, še zlasti pa na področju nagrajevanja po delu in svobodni menjavi dela med TOZD in DSSS, ne bom dal miru...«

Še dobro, da imamo tako odločne in prizadevne ljudi...

Koprskke ulice v Kruševcu

Zoran Vlajić

Koprski amaterji so razstavljal v SR Srbiji. Bili so prvi amaterji — razstavljalci iz druge republike

Dva in pol meseca je trajala v Kruševcu razstava slikarjev amaterjev Janeza Janežiča, Arduina Hrvatina, Radomirja Boškovića in fotoamaterja Ika Štromarja. Tamkajšnji kritiki so ocenili njihove stvaritve kot zelo uspešne.

Za prvomajske: praznike so slikarji — amaterji iz Kopra dobili vabilo iz Kruševca, da skupaj s tamkajšnjimi amaterji razstavljajo svoja dela v domu sindikatov. Razstava se je pozneje preselila v bližnji Aleksandrovac in nato v Brus, pred nekaj dnevi pa se je končala razstava njihovih del v mestu Vrvarinu.

Dvodnevno bivanje v Kruševcu so koprski amaterji izkoristili za spoznavanje tega čudovitega kraja. Obiskali so številne zgodovinske in kulturne spomenike. Zdaj, ko je gostovanje v tem delu Srbije končano, smo zaprosili avtorje za nekaj besed o tem potovanju.

JANEZ JANEŽIČ: »Vabilo iz Kruševca me je razveselilo, obenem pa sem bil zaskrbljen,«

ker so moje slike prvič odšle na tako dolgo pot. Med našim bivanjem v Kruševcu smo obiskali kruševsko galerijo, kjer nas je sprejel direktor galerije Milorad Djokić, ogledali smo si Slobodište (največji kulturni spomenik), navezali stike s tamkajšnjimi slikarji — amaterji, s katerimi bomo še sodelovali.«

ARDUIN HRVATIN: »Za moje slike je bila to najdaljša pot, zame pa najdaljše gostovanje. Prvič sem obiskal te kraje in vrnil sem se zelo zadovoljen. Ni mi žal, da sem prepotoval dva tisoč kilometrov, da bi prisostoval otvoritvi razstave slik. Prijateljstvo in gostoljubje domačinov mi bo ostalo v trajnem spominu. Upam, da se bo tudi nam ponudila priložnost, da bomo gostitelji kruševskih slikarjev — amaterjev.«

IKO ŠTROMAR: »Zelo mi je žal, da nisem mogel na pot v Kruševac, vendar so mi kolegi pripovedovali o vtisu z obiska. Menim, da je tako sodelovanje vredno vsakršne pohvale.«

RADOMIR BOŠKOVIC: »Z velikim zadovoljstvom sem pre-

jel vabilo, da razstavljami svoje slike v Kruševcu, še prijetneje pa sem se počutil, ko sem izvedel, da so naše slike dobile dobre ocene od tamkajšnjih kritikov.«

Tako pravijo Janez, delavec iz Luke Koper, Arduin, predavatelj likovnega pouka iz Šmarji, Iko, zobozdravnik iz Dekanov in Radomir, šef carinske službe v koprski Intereuropi. Njihovi motivi na razstavi so bili iz Kopra, Istre, Koštabone...

Prvič so amaterji iz Kruševca razstavljali svoje slike v sodelovanju s slikarji — amaterji iz druge republike. V razstavnem katalogu je zapisano: »To so izredni slikarji iz Slovenije, iz Kopra«. Zato smo med obiskom v Kruševcu zaprosili za razgovor nekatere naše gostitelje.

MILORAD DJOKIĆ, akademski slikar in upravnik galerije v Kruševcu: »Dela vaših amaterjev, ki so bila razstavljen pri nas, so zelo kvalitetna in se ne razlikujejo od profesionalnih del. Verjamem, da to ne bo prvo in zadnje gostovanje slikarjev — amaterjev iz Kopra. Poglobljati moramo nadaljnje sodelovanje

Koprski slikarji amaterji so v Kruševcu obiskali Milenijo Andjelković, ki izdeluje ročno tkane stenske preproge s podobami in vzorci. Njena umetnost se razlikuje od podobnih del predvsem po tem, ker dela gobeline brez poprejšnjih umetniških predlog ali skic, pač po svojem umetniškem navdihu. Na sliki (od leve) so se fotografirali skupaj z Mileninimi izdelki Arduin Hrvatina, Milenija Andjelković in Janez Janežič.

ter razstaviti slike naših amaterjev v vašem kraju.«

RADUL ANDJELKOVIĆ, kustos kruševske galerije: »Takšno sodelovanje je treba pozdraviti in mi smo zares počaščeni s sodelovanjem amaterjev iz Kopra. Naši slikarji amaterji so

navdušeni nad sodelovanjem in bodo srečni, če jim bo omogočeno, da svoja dela razstavljajo v vašem mestu.«

ŽIVOJIN RAKIĆ, generalni direktor gostinsko-turističnega podjetja »Župa« v Kruševcu: »V vašem kraju smo imeli svoj motel

»Rubin«. Naše osebe kot tudi mi, ki smo prihajali tja na obisk, hranimo lepe spomine na vaše čudovite kraje. Gostovanje slikarjev — amaterjev iz Kopra je samo nadaljevanje prijateljstva, ki ga je treba krepiti tudi v bodoče.«

Slovensko gospodarstvo in dežele v razvoju

Raste delež nerazvitih

Vinko Blatnik

Vse več znamenj priča, da je napredek slovenskega gospodarstva vse bolj odvisen od vključevanja v mednarodno delitev dela. Jugoslovansko tržišče je postalo »pretesno« za večino velikih industrijskih organizacij.

Trenutno slovensko gospodarstvo z mednarodno delitvijo dela in blagovno menjavo ustvarja več kot tretjino družbenega proizvoda. Kljub temu dejstvu pa je izvoz občutno manjši od uvoza, pa tudi struktura izvoza in uvoza še ni zadovoljiva. V letošnjih prvih petih mesecih smo iz naše republike mesečno izvozili povprečno za 1761 milijonov dinarjev blaga, vrednost uvoza pa je

znašala 3.128 milijonov dinarjev, ali skoraj dvakrat več. Vendar se struktura izvoza postopoma izboljšuje v korist opreme in blaga za široko potrošnjo. Še vedno je na prvem mestu izvoz reprodukcijskega materiala, še močneje pa je reprodukcijski material zastopan pri uvozu, na drugem mestu je uvoz opreme in na tretjem predmeti široke potrošnje.

Gospodarstvo naše republike si prizadeva poglobiti sodelovanje z deželami v razvoju ter zmanjšati preveliko odvisnost od zahodnoevropskega tržišča. V prvih petih mesecih letos se je izvoz iz dežele v razvoju povečal kar za četrtno. Narašča tudi

uvoz iz teh dežel. Tri velike delovne organizacije so se zaradi preskrbe s surovinami iz teh dežel usmerile na dolgoročno vlaganja, predvsem na področju farmacevtske, tekstilne in kovinsko-predelovalne industrije. Splošna plovba iz Pirana pa je pred kratkim v Angoli osnovala mešano podjetje za ladijski transport.

V deželah v razvoju imajo slovenske OZD 24 poslovnih enot. Republiška gospodarska zbornica se zavzema za povečanje števila predstavništva v teh državah in za ustanavljanje konzorcijev. Sedaj deluje šest takšnih konzorcijev — trije v arabskih in

trije v afriških državah, nekaj pa jih še ustanovljajo.

Pri investicijskih naložbah v tujini naša republika znatno zaostaja za svojimi realnimi možnostmi in potrebami. Lani so slovenske OZD izvedle v inozemstvu investicijske projekte v vrednosti okoli 114 mil. dolarjev, ker pomeni 10,2 % skupne vrednosti investicijskih del, ki so jih lani uresničila jugoslovanska podjetja v tujini.

S svojimi inozemskimi partnerji so slovenske OZD sklenile tudi 85 pogodb o dolgoročni proizvodni kooperaciji. Ta oblika sodelovanja je vse pogostejša. Pripravljajo pa še 30 takšnih pogodb.

KOMENTATORJEV STOLPEC

Videti dlje od nosu

Gordan Šajaković

Kot država v razvoju smo predvideli, da bo v tekočem srednjeročnem načrtu industrijska proizvodnja naraščala po 7 %, družbeni proizvod pa po 6 % na leto. Naprej smo se morali sprijazniti z uvozom nujnih energetskih surovin, predvsem pa tehnologije. Zato smo na primer v načrtu za to leto predvideli povečanje uvoza za 2 %, izvoza pa za 5 %. V praksi pa sta naša trgovinska in plačilna bilanca s tujino vse bolj neugodni. Res je, da nam je v prvi polovici tega leta uspelo izvoziti za 5 % več blaga kot v enakem obdobju lani, pri čemer prednjačita industrija in rudarstvo, vendar je obnem uvoz narasel za približno 10 %. V prvih sedmih mesecih tekočega leta smo izvozili blaga in storitev v vrednosti več kot 50 milijard dinarjev, vendar smo 2-krat več uvozili. Izvoz v razvite države zahoda in socialistične države je po skupni vrednosti približno enak, vendar je uvoz s konvertibilnega področja dvakrat večji.

Da bi kolikor toliko zmanjšali naš plačilni primanjkljaj, je kmalu pričakovati omejitev zadolžitve v tujih bankah. Ob pričakovanem zakonu o obveznem lastnem sodelovanju v investicijah, ki bo gotovo zavrl »investicijomanijo« bodo pravico do zadolžitve v tujini republike in pokrajini dajale tistim dejavnostim, ki bodo novo tehnologijo zasnovali na domačih surovinah, energiji in reprodukcijskem materialu.

Železarne in predelovalci starega papirja vse preveč pogosto zahtevajo dovoljenje za uvoz starega železa in papirja. Obnem ko podjetnim ljudem na zahodu plačujemo v markah in dolarjih, pa pri nas vse okrog rastejo divje deponije odpadnih surovin. So primeri, da v tujini

kupujemo opremo, ki jo naši proizvajalci že dolgo izdelujejo ali pa dajemo devize za zastarelo tehnologijo, ki jo kmalu sami odpišemo kot nepotrebno.

Predvideli smo, da bomo do konca tekočega srednjeročnega načrta z domačim jeklom pokrili 80 % potreb, preostalo pa bomo uvozili. Do konca izteka načrta je leto dni, mi pa še zmeraj uvozimo polovico potrebnega jekla. Za uvoz jeklenih izdelkov, pšenice in koruze, nenačrtovanih postavk v izmenjavi s tujino, bomo porabili več sto milijonov dolarjev.

Navedimo še tale primer: Medtem ko več sto vagonov bogate letine sadja in povrtnin propada, pa je neki predelovalec v Makedoniji zaprosil za dovoljenje za uvoz paradiznika, ki bi ga sicer v sami Makedoniji odkupil za smešno nizko ceno za poldrugi dinar za kilogram.

Ko naštevamo takšne nesmisle, se moramo vprašati, kako se vedemo? Zlasti, kako se vedejo nekatere organizacije združenega dela, ki misleč samo na lastno korist ne vidijo prsta pred nosom in namesto, da bi vlagale v razvoj domače surovinske baze in da bi gledale dolgoročneje, kupujejo na tujem tržišču tisto, kar bi lahko doma. Sicer pa nas je tovariš Tito nedavno v pogovoru s predstavnikmi družbenopolitičnega življenja Raba znova spomnil, da ne moremo trošiti več, kot imamo.

Če želimo imeti trdno in močno gospodarstvo, to si gotovo želimo, potem moramo svoje ravnanje pri porabi spremeniti in se pokrivati z oedejo, kolikor je dolga. In še nekaj, v splošnih prizadevanjih za stabilizacijo pa ni dovolj samo intervencije države, potrebno je gospodarno ravnanje vseh, saj tudi stabilizacija zadeva vse.

Polletno gospodarjenje v tozdih TGO Gorenje Velenje

Za zdaj bolje kot lani

Marijan Lipovšek

V obdobju januar — junij 1979 so temeljne organizacije združenega dela tovarne gospodinske opreme Gornje Velenje dosegle blizu 4,7 milijard dinarjev celotnega prihodka. V primerjavi s istim obdobjem lanskega leta so povečali proizvodnjo za 38 %, izvoz za 33 %, fizično produktivnost pa za 9 %. Pomembno je, da so takšne rezultate dosegli le pri 1,4 % povečanju števila zaposlenih, vendar gre povečanje števila zaposlenih v večji meri na račun zaposlovanja novih delavcev v tozdih TGO Gorenje zunaj Šaleške doline.

Proizvodnjo so povečale vse temeljne organizacije združenega dela, najbolj pa je porasla

proizvodnja zamrzovalnikov, hladilnikov, malih gospodinjskih aparatov in barvnih televizijskih sprejemnikov.

Primerjava z letošnjimi načrti pa kaže, da naloge v celoti niso izpolnjene. Tako je bila ob koncu junija, na primer, proizvodnja za 3 % nižja, kot so jo načrtovali, prodaja za 5 %, izvoz pa za 15 %. Ob polletju je najbolj zaostajal za načrti fizični obseg proizvodnje v temeljnih organizacijah združenega dela Kuhalni aparati Velenje in Elektronika Ptuj, vrednostno pa v temeljnih organizacijah združenega dela Pohišto Velenje, Kuhalni aparati Velenje in Elektronika Ptuj.

Na delo in gospodarjenje v letošnjem prvem polletju so med drugim vplivale tudi kasnitve pri ostajanju novih proizvodov, saj več novo načrtovanih izdelkov še vedno ni na tržišču. Razkorak med cenami končnih izdelkov ostaja za zdaj skorajda nespremenjen, kljub delni korekciji cen marca letos. Težave pa so še s plačili izdelkov, prodanih tako na domačem kot na tujih tržiščih. Po prvem trimesečju, ko so 4 največje temeljne organizacije združenega dela TGO Gorenje izkazovale izgubo zaradi nedoseženega dohodka, so sprejeli več ukrepov za boljše gospodarjenje. Kljub prizadevanjem pa rezultati akcije niso takšni, kot so

pričakovali, tudi zavoljo nenehnega naraščanja cen surovin in reprodukcijskih materialov, ki jim zviševanje cen končnih izdelkov ne sledi več.

Sicer so v temeljnih organizacijah združenega dela TGO Gorenje v letošnjem prvem polletju porabili za obnovo in nadomestitev opreme dobrih 46 milijonov dinarjev. Omeniti velja tudi, da zaključuje TGO Gorenje v Črnomlju tovarno za proizvodnjo kompresorjev, zanjo dobavljena pa je tudi že prva oprema. V teku so pripravljala dela za novo tovarno za tozd Elektronika Ptuj, z deli pa bodo začeli septembra.

Kupci so končno le prisluhnili težavam TOZD Mali zaganjalniki

Se bo nad Šempetrom zjasnilo?

Ciril Brajer

V Iskrini delovni organizaciji Industrija avtoelektričnih izdelkov v Šempetru pri Novi Gorici že od leta 1960, od časa, ko se je jugoslovanska avtomobilska industrija začela intenzivno krepiti, razvijajo programe avtoelektričnih izdelkov. Danes z avtoelektričnimi agregati zadovoljuje potrebe vseh naših proizvajalcev osebnih, tovornih vozil in traktorjev z izjemo nekaterih specialnih vozil. Vse uspešnejše tudi izvažajo, že 20 odstotkov celotne realizacije izvozijo predvsem v Francijo, Italijo in vzhodnoevropske države.

V sedmih proizvodnih in treh neproizvodnih TOZD te delovne organizacije je zdaj zaposleno 3200 delavcev. S svojim gospodarjenjem so še kar zadovoljni, saj so v letošnjem prvem polletju celotni prihodek v primerjavi s istim obdobjem lani povečali za 30 odstotkov. Sive lase pa jim povzročajo njihova TOZD Mali zaganjalniki. V njej dela 410 delavcev, ki ne zmorejo rentabilnega poslovanja. Pa niso sami krivi. Leta 1974 so svojo tovarno na novo dogradili, le v osnovna sredstva so vložili 150 milijonov dinarjev. Proizvodnja je organizacijsko, tehnično in

Med 410 delavci Iskrine TOZD Mali zaganjalniki v Šempetru so delavke v večini. Kljub težavam, za katere niso sami krivi, njihova delovna vneema ni popustila.

tehnološko na izredno visoki ravni. Tehnologija hladnega oblikovanja jekla, pri kateri odpadnega materiala sploh ni, je celo v razvitih evropskih državah redka, pri nas pa sploh edina... Letna zmogljivost je 450.000 zaganjalnikov za osebna vozila, ka-

terih vs. jugoslovanski proizvajalci izdelajo približno 250.000 letno. Tudi delovne vneeme, zavesti in discipline v tej TOZD ne manjka, pa vendar...

Težave so se začele takoj, ko se je ta proizvodnja osamosvojila. Kot pri vsaki novi naložbi so

bili tudi oni preobremenjeni z obveznostmi do velikih vložnih sredstev (za letos predvidevajo, da bo morala delovna organizacija le za obresti odšteti približno 70 milijonov dinarjev). No, najpomembnejši vzrok težav so neurejeni odnosi s kupci,

predvsem s Crveno zastavo, za potrebe katere so tovarno pravzaprav zgradili. V Šempetru so nam povedali, da so kupci že na samem »startu« vsilili nepravilne cene, ta nepravilni odnos pa se je iz leta v leto še zaostroval. Vsako leto so jim odobrili pač določen odstotek navzgor, cene reprodukcijskega materiala pa se pri svoji rasti na ta odstotek seveda niso »ozirale«. Agregatom so cene resle le glede na formalno podražitev avtomobilov — vsi pa vemo, da se avtomobili draže tudi zaradi (menda) novih modelov. Letvica tu, vijak tam, še nekaj dvom vzbujajočih zagotovil o večji odpornosti proti rjavenju — pa je nov model. In ta model je gotovo nekajkrat dražji od dejanskih sprememb. No, pa to je vprašanje zase, drugo pa je, da te podražitev ali »podražitev« proizvajalci avtomobilov delavcem TOZD Mali zaganjalniki ne priznajo. To je pripeljalo tako daleč, da lahko zaganjalnik prodajo le po ceni, ki je kar precej pod proizvodno ceno. Lep čas so tako v TOZD Mali zaganjalniki poslovali z izgubo, ki so jo krili delavci v drugih TOZD. Delovna organizacija je zadnji dve leti brez sredstev za razširjeno

reprodukcijo, delavci so nezadovoljni, saj se vse to že predolgo vleče, »dohodkovni« odnosi s finalisti so predolgo nedorečeni, prejemajo osebne dohodke, ki še zdaleč ne ustrezajo vložnemu delu in če odnosov s kupci ne bodo kmalu uredili, bo ogrožen nadaljnji razvoj celotne delovne organizacije.

Malo pa se je nad Šempetrom že zjasnilo. Večina kupcev je kljub svojim interesom popustila pred logičnim vztrajanjem delavcev, ki zahtevajo vsaj tolišno udeležbo v prihodku, ki bi zagotavljala za normalno poslovanje minimalno akumulacijo. Izguba, ki je v letošnjem prvem četrtletju znašala še 7 milijonov dinarjev, se je tako v polletju že zmanjšala.

Čakajo le še na dokončno besedo glavnega kupca, Crvene zastave, s katero dogovarjanje še teče. V Šempetru jih skrbe tudi načrti partnerja iz Kragujevca, ki se menda pripravlja na gradnjo svoje tovarne alternatorjev in zaganjalnikov (o potrebah avtomobilske industrije in zmogljivosti Iskrine delovne organizacije v Šempetru pa smo že spregovorili).

Tudi tako je treba govoriti o prekinitvah dela

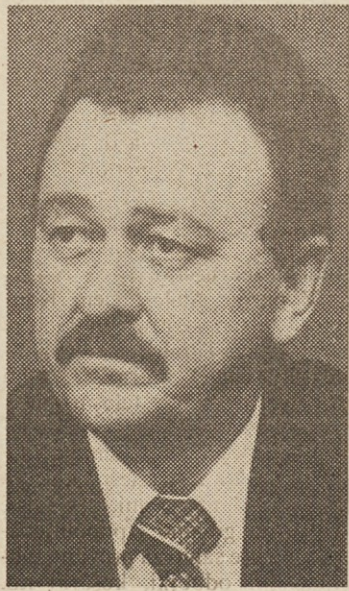
Avtentični predstavniki

Vukašin Miljević

Predsedujoči v svetu Zveze sindikatov Hrvaške Vlado Mihaljević je nedavno govoril o prekinitvah dela in v zvezi s tem odkrito dejal, da so ti neljubi pojavi tudi posledica »neavtentičnih organov sindikata v takšnih okoljih«.

Še danes imamo primere, da v kolektivu mizarjev obstaja osnovna sindikalna organizacija, predsednik in polovica izvršnega odbora pa je iz skladišča, priprave dela itd. Med livarji v neki livarni pa je predsednik sindikata iz računovodstva. Ali pa primer, da je v kolektivu večina učiteljev in predavateljev, v osnovni organizaciji sindikata pa je predsednik kurjač. V zdravstvenih ustanovah je namesto zdravnika ali medicinske sestre za predsednika sindikata izvoljen ekonom.

»Moramo zagotoviti možnost, da delavci v vse organizacije volijo avtentične predstavnike. Potem se ne bo zgodilo, da bi izvršni odbor »pozabil« reševati nekatere zadeve. Povsod, kjer so

Vlado Mihaljević: »Prekinitve dela so tudi posledica neavtentičnih organov sindikata v okoljih, kjer prihaja od takih neljubih pojavov!«

bile takšne prekinitve dela, izvršni odbor ni pravočasno ukrepal,« pravi Mihaljević.

Svet Zveze sindikatov Hrvatske meni, da prekinitve dela niso toliko tragične niti protustavne, kolikor je to klopota sindikalni organizaciji. Če nekaj ne gre tako, kot bi bilo treba, potem je izvršni odbor sindikata dolžan reči: ta problem moramo rešiti.

Z drugimi besedami: tam, kjer sindikalno vodstvo v delovni organizaciji spi, to je praviloma tam in takrat, ko delavci iščejo izhod v prekinitvi dela, tam bi morali člani izvršnega odbora odstopiti, delavci pa bi morali izvoliti novo vodstvo sindikalne organizacije.

»Zato smo odgovorni. Ne zaradi tega, da bi s tem odpravili prekinitve dela, ampak zato, da aktiviramo našo organizacijo pri problemih in nalogah, katerih reševanje zahtevajo delavci,« je poudaril Vlado Mihaljević.

Govori Boris Vadla, predsedujoči Obs ZS Varaždin

Rešitve so »spodaj«

Mirko Kelek

V središču sedanje dejavnosti sindikalnih organizacij v varadžinski občini sta dve nalogi — izvajanje ukrepov gospodarske stabilizacije in nadaljnja prizadevanja za uresničevanje določil zakona o združenem delu v vseh delovnih okoljih. Ti dve zapleteni dolgoročni nalogi bosta tudi v središču prihodnje sindikalne dejavnosti, za tretjo, to je za priprave na razprave in sprejemanje srednjeročnih razvojnih načrtov v letih 1981 do 1985 pa se v tej družbenopolitični organizaciji temeljito pripravljajo.

To nam je med drugim povedal predsedujoči v občinskem sindikalnem svetu Boris Vadla, ki je na to funkcijo pred tremi meseci prišel iz Varteksa.

Od reorganizacije sindikata in volilnih skupščin je minilo malo časa in marsikdo še se ne znajde najbolje pri tem, zlasti ko gre za kolektivno delo in vodenje, ki je bilo sicer brez pridržkov sprejeto povsod. Zanima nas, kako v okviru te dejavnosti razvijajo svojo

delo občinski sindikalni sveti, zlasti pa predsedstvo.

— V metodi kolektivnega dela in delovanja sveta smo se dogovorili, da zaradi nobenega problema ali kaj drugega, k nam ne bomo nikogar klicali na dogovor ali pogovor. Če je takšen pogovor ali dogovor potreben, še zlasti za reševanje nastalega problema, moramo to skupaj rešiti v okolju, kjer je nastal. Hočem povedati, da je naše delovanje usmerjeno neposredno k združenemu delu in osnovni organizaciji sindikata. Pokazalo se je, da je to mesto, kjer moramo vsi skupaj več delovati in lahko največ prispevamo v razvijanju njene dejavnosti in prek tega k skupnemu usposabljanju za akcijo. Ni rešitve — »od zgoraj«, marveč je tam, kjer je problem nastal. V svetu si prizadevamo, da bi z vsemi razpoložljivimi močmi čimveč pomagali osnovnim sindikalnim organizacijam, to pomeni delovnemu človeku,

da bi čimbolje obvladal celoto dohodka in proizvodne odnose. Ugotavljamo, da vsak član predsedstva mora vsako leto neposredno »obiskati« najmanj 20 osnovnih sindikalnih organizacij.

Kar težko je verjeti, da navidezna malenkost pri (ne)informiranosti lahko povzroči tudi večji problem. Na tak primer nas je opozoril tudi tovariš Vadla.

— Telefoniral mi je delavec iz oddelka dieselskih lokomotiv ŽTP Varaždin in mi povedal, da so delavci nezadovoljni, ker so pri izplačilu za mesec junij dobili manj, kot so sicer računali. Sindikat naj posreduje. Takoj sem poklical njihovega predsednika, mu povedal, kaj je. Odgovoril mi je, da ve za to, vendar delavci nimajo prav, ker so ta mesec dali enodnevni zaslužek v sklad solidarnosti. Dejal sem mu, naj to delavcem tudi pojasni, kar je storil in v pol ure je bilo vse rešeno.

O dveh zdaj najpomembnejših nalogah, dejavnosti pri izvajanju ukrepov gospodarske stabilizacije in izvajanju zakona o združenem delu, nam je Vadla povedal:

— V našem svetu smo oblikovali delovne skupine, ki so doslej obiskale 20 največjih organizacij združenega dela, kjer so se pogovarjale o stabilizacijskih programih. Skupine so videle dobre programe, pa tudi takšne, ki ne vsebujejo bistvenih ukrepov za izvajanje stabilizacije. S temi neposrednimi kontakti in strokovno pomočjo bomo nadaljevali. To, kar nam je zdaj na vpogled, nas sili k temu, da se uresničevanju ekonomske stabilizacije v začetku jeseni lotimo še hitreje in širše, pri tem mobiliziramo vse delovne ljudi. Vzporedno s tem bomo razvili tudi močno dejavnost v združenem delu za dosledno izvajanje tistih določil zakona o združenem delu, ki v praksi v mnogih okoljih še niso uveljavljena, pozornost pa bomo posvetili tudi dohodkovnim odnosom in delitvi po delu.

Iz dela posvetovalnic

Vedno pogosteje potrebna pravna pomoč

Marinka Đaković

Ena izmed številnih pravnih svetovalnic je tudi tista, ki deluje pri občinskem sindikalnem svetu Zadar. Od leta 1967 lahko člani sindikata te dalmatinske občine v svetovalnici zahtevajo pravni nasvet. Velja poudariti, da pravno pomoč ne dobijo samo zaposleni iz zadrške občine, ampak tudi mnogih sosednjih: Biograda na moru, Benkovača in Obrovca.

Svetovalnica deluje že 12 let in iz leta v leto jo obiskuje več zaposlenih. To najbolje potrjujejo številni podatki iz poročila o delu. Lansko leto je prosilo za pomoč 1456 od 29 tisoč zaposlenih v Zadru in drugih krajih v občini, to pa je 250 več kot leto prej.

Najpogosteje so pomoč potrebovali zaradi nejasnosti in napak pri dodeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil — kar 1306 delavcev je iskalo pomoč zaradi tega. Nekaj manj jih je zaprosilo za pomoč zaradi prekrškov in nejasnosti na področju invalidskega pokojninskega zavarovanja ter zdravstvenega varstva. Natančneje, bilo jih je 139, samo 11 delavcev pa je prišlo iz drugih vzrokov.

Tudi letos vedno več delavcev išče pomoč v zadrski pravni svetovalnici. V prvih sedmih mesecih jih je prišlo 750.

Stanovanjska problematika — kamen spotike

»Vzrokov, zaradi katerih pridejo zaposleni v našo svetovalnico, je več. Največkrat pridejo zaradi nejasnosti v samoupravnih sporazumih delovnih kolektivov. V številnih primerih nejasnosti nastanejo, ker samoupravni akti še niso popolnoma usklajeni z zakonom o združenem delu in zakonom o delovnih razmerjih delavcev v SRH. Zato nastajajo številni spori zaradi osebnih dohodkov in nadomestil za nočno delo, delo med državnimi prazniki, dodatkov za ločeno življenje in podobno. Varstvo zahtevajo tudi zaradi sporov, ki nastajajo ob vzpostavitvi delovnega razmerja. Ugotovili smo, da delavci najpogosteje prihajajo, ker sami delovni kolektivi v takih primerih ne spoštujejo določil

lastnih normativnih aktov,« nam je povedal pravni svetovalnik v občinskem sindikalnem svetu Zadar Milutin Peričić.

Pri iskanju pravne pomoči v zadrski pravni svetovalnici je bilo največ nezadovoljnih in »oškodovanih« med tistimi, ki niso uresničili svojih pravic pri dodelitvi stanovanj in stanovanjskih posojil. S tem nastajajo tudi najbolj zapleteni spori, v katerih je pravice zaposlenih branila in v številnih primerih priborila ta pravna svetovalnica, je nadaljeval Milutin Peričić. Posebej veliko število sporov je bilo zaradi dodelitve stanovanj, lani celo 150. Velja pa povedati, da je sedaj takih sporov precej manj, ker je temeljno sodišče združenega dela iz Splita v precejšnjem številu preklicalo odločitve temeljnih organizacij združenega dela in delovnih organizacij o dodelitvi stanovanj. Ugotovili so namreč, da je večina takih kolektivov delila solidarnostna stanovanja tako, da se je »izognila« svojim pravilnikom o delitvi. V takih primerih se je dogajalo, da so stanovanja delovne organizacije z več TOZD delile na ravni same delovne organizacije, čeprav so pri tem kršile neodtujljivo pravico delavca, da v okviru vsake temeljne organizacije združenega dela odloča o njihovi delitvi.

Kljub temu so še vedno primeri, da kolegijski organi oziroma organi upravljanja kršijo že sestavljeni vrstni red o dodelitvi stanovanj in stanovanjskih posojil ter podelijo stanovanja tistim delavcem, ki na seznamu niso ravno pri vrhu.

So pa tudi primeri, da je na primer delavec pred 10 leti dobil približno 20 tisoč dinarjev stanovanjskega posojila. Pogosto to ne zadostuje za dograditev stanovanjskega objekta, zato zahteva novo posojilo. Delavci s takimi zahtevami navadno ne naložijo na razumevanje, ker menijo, da je njihov stanovanjski problem rešen s posojilom, ki so ga dobili pred 10 leti.

V pravni svetovalnici pravijo, da se noben delavec za pravno pomoč ni najprej obmil na svojo temeljno organizacijo združenega dela, zato nastaja vtis, da v kolektivih še niso prišli do spoznanja, da so njihove pravne službe dolžne pomagati delavcem pri varstvu njihovih pravic. Delavci se jih izogibajo, ker menijo, da pri njih ne morejo poiskati pomoči ali nasvet, mnogim pa ni tuje tudi prepričanje, da take službe delujejo proti delavcem. Zato je bilo tudi malo primerov, da je na temeljnem sodišču združenega dela v Splitu ali na podobnih ravneh pravice delavcev branila pravna služba njegove temeljne organizacije združenega dela.

Na območju zadrške občine še ni bilo primera, da bi delavec ali katerikoli drugi zaposlen iskal pravno pomoč najprej pri svoji osnovni organizaciji sindikata. Zato tudi ni slučajno, da delavci iz nekaterih delovnih kolektivov niso vedeli niti tega, kdo je njihov predstavnik v izvršnem odboru sindikata in organov upravljanja. Tega so krivi tudi sami delavci, ker se za to ne zanimajo. Vendar vse to ne zmanjšuje potrebe po večji aktivnosti sindikata na tem področju njegovega delovanja.

Če bi se osnovne organizacije aktivirale bolj kot do zdaj, seveda prek potrebnega sodelovanja z organi upravljanja in družbenopolitičnimi dejavniki, bi gotovo manj delavcev iskalo pravno pomoč v pravni svetovalnici. Če bi tako delali, bi lahko letos približno 50 sporov rešili v samih delovnih kolektivih. Reševanje sporov v kolektivih bi razbremenilo tudi temeljno sodišče združenega dela v Splitu in pospešilo reševanje sporov.

Na koncu moramo poudariti tudi uspešno sodelovanje pravne svetovalnice pri Občinskem sindikalnem svetu Zadar z družbenim pravobranilcem samoupravljanja in pravnimi službami iz združenega dela, zaradi česar so lahko številne spore rešili z dogovorom in s sporazumom strank brez sodišča.

Naj dama ostane lesena

Mirko Kelek

V šahu, tej starodavni igri, nekateri kraljico imenujejo tudi dama. Gre seveda za damo, ki je najpogosteje narejena iz lesa ali plastike. Da so pri nas tudi žive, prave dame, še včasih slišimo ali preberemo v zabavnem tisku. Niti minula desetletja graditve socialističnih odnosov med ljudmi, sprejetih na najširši podlagi kot njihova lastnina, predvsem pa lastnina delavskega razreda, za maišteviine posameznike niso dovolj, da ne bi tu in tam poskušali s preživelim, stari in malomeščanskim »pogrevanjem« kiniti to pridobitev. Kako bi si drugače razložili, da

lahko v letu 1979 preberete, pa tudi slišite po radiu, da je ta in ta pevka prva dama zabavnih ali narodnih melodij in je poseben gost oddaje, večera itd. Posebej take izraze uporabljajo na estradnih prireditvah v tako imenovani provinci, kjer se ime takšne dame dvigne do nebes, kot sicer tudi njen honorar.

Na srečo je pri nas malo takih dam. No, nekatere pevke navkljub vsemu tako imenujejo, pa če je njim do tega ali ne. Zato se vsiljuje vprašanje: ali ni v to malomeščanščino najbolj vpletena »drobna duša« nekega kalkulatorja, menadžerja ali, kar je huješe,

nekoga, ki dobro živi in zavestno zanika odnose med ljudmi v naši samoupravni socialistični družbi?

Ko naš delovni človek pride na koncert takih pesmi in predstavljanja in odhaja zadovoljen zaradi izvedbe izvajalcev, ga v podzavesti upravičeno moti razdelitev na dame in tovarišice.

Kajti, kako bi bilo, če bi na primer po tekmovalju predic zmagovalko razglasili za prvo damo predenja? To seveda nikomur ne pride na misel. Pustimo damo na šahovski plošči, ker je ta lesena figura samo za igro. Živih ne potrebujemo.

DE

ČLANI SAMOUPRAVNIH ORGANOV! IZVRŠNI ODBORI SINDIKATA! ORGANIZATORJI OBVEŠČANJA!

V zbirki knjižnica SINDIKATI založbe Delavska enotnost je pravkar izšla brošura št. 22

Franc Križaj:

RAZUMLJIVE INFORMACIJE

Brošura je nepogrešljiv priručnik, kako izboljšati razumljivost in večjo sporočilnost pisanih informacij. Cena 45 din.

Naročite jo na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

Skrb za organizirano športno rekreacijo v vevški papirnici

Za vsakogar je vabljava samo pestra ponudba

Ivo Virnik

Vevčani se letos niso izkazali samo kot odlični gostitelji udeležencev republiškega športnega srečanja delavcev celulozne in papirne industrije, pač pa tudi kot dobri organizatorji različnih akcij na področju športne rekreacije v svoji delovni organizaciji. Zapisali smo kot dobri organizatorji, kajti na drugi strani je podatek, da se med 1.200 zaposlenimi redno ukvarja z rekreacijo komaj vsak deseti, bržkone vse prej kot spodbuden. Če so kje s tem zadovoljni, potem to prav gotovo ne velja za prizadevne organizatorje športne rekreacije v vevški papirnici.

Kljub temu je s prihodom poklicnega organizatorja športne rekreacije dobila akcija za aktivno preživljanje prostega časa nove razsežnosti. Organizirali so različne oblike rekreacije, tako da danes ob pestri ponudbi, ki pa še vedno ni privlačna za širši krog zaposlenih, mnogi papirničarji le najdejo nekaj primerne zase. Če bi pogledali v dnevnik poklicnega organizatorja športne rekreacije Srečka Andriča, potem so bili letošnji majski dnevi vsekako med najbolj razgibanimi. Minili so namreč v znamenju številnih prireditvev in akcij, ki so pokazale, da je moč s široko izbiro pritegniti k sodelovanju tudi vse tiste, ki običajno ostajajo ob strani.

Prva večja majska akcija, na

kateri je sodelovala tudi petčlanska ekipa vevške papirnice, je bil Pohod ob žici okupirane Ljubljane. Maratonsko progo, dolgo 28 km, so udeleženci kljub vročini, topečemu se asfaltu pod nogami in številnim vzponom premagali brez večjih težav in posledic. Uspeh je bil toliko večji, ker so prišli na tekovanje skoraj nepripravljeni, vendar z veliko željo, da pridejo do cilja. Pohoda na 14 km dolgi poti pa se je udeležilo kar 170 papirničarjev. Ta podatek je zgovoren dokaz, kako veliko zanimanje vlada na Vevčah za vsakoletno manifestacijo spominov in tovarništva v našem republiškem središču.

Kasneje so se zvrstile še nekatere akcije, med katerimi velja omeniti predvsem množično trim akcijo Vsi na kolo za zdravo telo, ki se je udeležilo več kot 140 kolesarjev, med veterani pa tudi legenda jugoslovanskega kolesarskega športa, 73-letni Franc Gartner, ki je na olimpijskih igrah 1936 v Berlinu v cestni vožnji na 100 km v konkurenci 130 tekmovalcev osvojil odlično 13. mesto. Po ocenah vseh sodelujočih je akcija preseгла pričakovanja, zato bo komisija za šport in rekreacijo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata vevške papirnice tudi v prihodnje organizirala podobne prireditve.

Razgibano dejavnost je bilo moč čutiti tudi na ostalih področjih. Tako so nogometaši sodelovali na nočnem turnirju v Izlakah, organizirali pa so tudi prvenstvo papirnice v malem nogometu. V različnih trim ligah prav tako sodeluje več ekip vevških papirničarjev. Medtem ko so kegljači že zaključili s tekmovanjem in zasedli 7. mesto, so kolesarji, ki prvič nastopajo v ligi, zabeležili nekaj zmag in za začetek dosegli spodbudne rezultate.

Predvsem pa je razveseljivo, da so marljivi člani komisije za šport in rekreacijo skupno s TK Vevče tudi letos organizirali teniški tečaj za odrasle, zaposlene v papirnici. Vsi tečajniki so bili zadovoljni z vadbo in skupaj z vodjo tečaja Vladom Kocjančičem so se razšli z upanjem, da bodo odslej stalni gostje lepih objektov športnega parka Slavije, ki so jim v 14 dneh nudili veliko zadovoljstvo pri spoznavanju in učenju teniških veščin. Prezreti namreč ne gre, da tako kot za plavanje tudi za tenis vlada med vevškimi papirničarji precejšnje zanimanje. Za redno vadbo so jim na voljo številna igrišča, na katerih od spomladi do jeseni ne manjka številnih ljubiteljev tega lepega športa, za katerega se zadnja leta navdušuje tudi vedno več delavcev papirnice.

Ob začetku novega šolskega leta 1979-80

Več kot razvedrilo, več kot rekreacija...

Drago Ulaga

Spet je prišel čas, ko morajo naši otroci v šole, v šolske klopi. Spet bodo imeli svoje redne ure šolske telesne vzgoje in šolskega športa. Česa se bodo učili na igriščih in v telovadnicah? Teči, skakati, premagovati ovire, obvladati svoje telo na tleh in na telovadnem orodju, ravnati z žogo. Prav posebno radi imajo športne igre; nekateri se navdušujejo za košarko, drugi za rokomet, odbojko ali nogomet.

Lahko bi rekli, da je naša sodobna šolska telesna vzgoja naravnana delno k tekmovalnemu športu delno k rekreaciji. Nedvomno je to korak naprej od nekdanje formalistične telovadbe, ko so porabili veliko časa za ekserciranje in za razmeroma lahke »proste vaje«. Vendar pa so v naši šolski telesnovzgojni praksi še vedno določene vrzeli in pomanjljivosti, na katere se nam zdi potrebno opozoriti zdaj, ko smo na pragu novega šolskega leta.

Napačno je naziranje, da mora biti šolska telesna vzgoja naravnana samo k tekmovalnemu športu in da je njena funkcija samo v pripravi mladine na atletiko, smučanje, košarko in druge prioritetne ali neprioritetne športne panoge. Telesna vzgoja, če jo pravilno pojmuje, mora biti predvsem priprava na življenje, v življenju pa je usposobljenost za delo še vedno bolj pomembna od usposobljenosti za prosti čas. Ob taki usmerjenosti je treba pri telesni vzgoji misliti tudi na pravilno tehniko dela in na smotrni način vsakdanjega gibanja v obliki hoje, vzpenjanja, vzdigovanja, nošenja in v nekaterih primerih tudi na pravilno rabo delovnega orodja. Telesni vzgoji bo samo v prid, če bo vključevala v praktično vadbo tudi nekatera spoznanja iz medicine dela.

Predvsem pa je pomembno vzgojiti otroke tako, da se radi gibljejo, ne glede na to, če gre za gibalne elemente športa ali gibalne elemente dela. Primeri, ko je otrok nadvse navdušen za žogo, za kolo ali za »rolke«, da pa ne mara niti pol ure pomagati staršem pri delu v stanovanju ali

na vrtu, da ne mara prijeti za metlo, motiko ali grablje, razodvajo napačen odnos do gibanja na sploh in seveda tudi pomanjkljivo vzgojo, za katero pa so odgovorni predvsem starši. Ne gre podcenjevati dejstva, da je lahko fizično delo, na primer obračanje zemlje, obiranje sadja ali odmetavanje snega velikega pomena tako za fizično kondicijo kakor tudi za rekreacijo.

V pismu udeležencem Kongresa telesne kulture (1958) je predsednik Tito med drugim naglasil: »Šole morajo postati osnovni činitelj v telesnovzgojnem delu z mladino. Morajo postati mesto, kjer se oblikuje pravilno gledanje na telesno kulturo s trajnimi navadami.« Ne gre samo za gibalno izpopolnjevanje, ne gre samo za pravilno tehniko pri odbojki, košarki itd. marveč tudi za skladen telesni razvoj, za osebno higieno, za pravilno vrednotenje dela in počitka, za veselje do bivanja v naravi in čut za varstvo narave. Med smotri pouka šolske telesne vzgoje beremo med drugim, da si naj učenci privzgojijo voljo do telesnega napora, da se naj navajajo na zdrav način življenja ter da si naj pospešujejo telesno zmogljivost, s čimer prispevajo k delovni in obrambni sposobnosti ljudstva. Med »trajne navade« sodi kajpada tudi to, da se vsaj toliko ukvarjajo s športom, kolikor je za zdravje in počutje neogibno potrebno.

Ko gre za trajne navade, je treba posebej spregovoriti o odnosu do hoje (izletništva, planinstva), ki je ključnega pomena za telesno kulturo ljudstva. Vzgojiti mladino za hojo v naravi se pravi pridobiti jo za uživanje lepote narave in hkrati za prispregovanje napora. Kdor se navadi na lahkotno, živahno hojo, se kaj kmalu navadi tudi na vztrajnostni tek ter ima tako osnovne kondicijske pogoje za celo vrsto športov.

Upoštevati je treba dejstvo, da bo nekoč še več prostega časa, kakor ga je danes in da bo potreba po športni rekreaciji še večja. Zato je prav, da mislimo na potrebe prihodnosti že pri šol-

ski telesni vzgoji in šolskem športu. Prednost naj dobijo tiste športne panoge, ki jih lahko goji človek tudi v letih zrelosti in starosti. Med take sodijo razen planinstva in kolesarjenja še plavanje, smučanje, čolnarjenje, igre z žogo. Ponekod se navdušujejo za tenis in ga uvajajo v šole prav z namenom, da bi ga pozneje igrali za rekreacijo. Neogibno je potrebno, da obvladajo otroci vsaj eno igro z žogo tako dobro, da igrajo z navdušenjem. Brez iger ni spretnosti, ni hitrega znajdenja in hitrega reagiranja, vse to pa je med drugim tudi za delo in varnost velikega pomena. Zelo priporočljiva športna in družabna igra je odbojka, ker jo lahko igrajo v vseh obdobjih življenja, celo v starosti, če si oskrbijo lažjo in mehkejšo žogo.

Še na eno vrzel v naši športni (in zdravstveni) vzgoji bi želeli posebej opozoriti. Športna aktivnost za zdravje in razvedrilo ima svojo pravo vrednost samo v primeru, če gre hkrati za zdrav način življenja. Kakor je treba razčistiti odnos do lagodnosti ali celo lenobe, tako je treba razčistiti tudi odnos do alkoholizma in kajenja, sicer športna vzgoja nima smisla. Problem alkoholizma nastopa v poznejših letih, kajenje pa se začne neredko že v osnovni šoli. Otroci bi morali pravočasno zvedeti vso resnico o nikotinu in ogljikovem monoksidu, vso resnico o škodljivosti kajenja za telesni razvoj ter za športno in delovno zmogljivost. Gre za izčrpnost informacij, za vzgojo in zgled: v boju proti kajenju naj bi sodelovali vsi učitelji in starši. Tematika bo zlasti aktualna v prihodnjem letu, ko bo svetovni dan zdravja 7. aprila 1980 z geslom: »Med kajenjem in zdravjem izbirate sami!«

Velenjski taborniki na letnih taborih

Zveza tabornikov občine Velenje je tudi letos priredila letna tabora v Ribnem pri Bledu ter v Savudriji. Tako so taborniki iz Velenja, Šoštanja, Topolšice in Šmartnega ob Paki letos znova preživeli svoje počitnice pod platnenimi strehami. V začetku julija so v Ribnem postavili velik tabor, v katerem so se mladi taborniki preizkusili v vseh taborniških veščinah. Prijetno okolje ob Savi je nudilo zares vse pogoje življenja v naravi.

V začetku avgusta pa so prene-

sli tabor ob morje. V avtokampu Borozija v Savudriji so mladi taborniki, sprva iz Šoštanja in Šmartnega, nato še iz Velenja, izkoristili večji del časa za kopanje, kljub temu pa še namenili veliko ur taborniški vzgoji, učenju in pridobivanju znanja najrazličnejših veščin.

Mlade tabornike je pesem spremljala povsod. In ne samo pesem, temveč tudi igra, šola v naravi. Posebej z veseljem pa so mladi opravljali najrazličnejše taborniške veščine. Tudi plavati

so se vsi prav dobro naučili.

Za desetdnevno taborjenje so odšteli taborniki tisoč dinarjev, v kar je bil vračunan tudi avtobusni prevoz. V zadnji izmeni letos znova pričakujejo angleške skavte, v taboru pa bodo tudi študentje iz Nigerije in vrsta mladih športnikov iz velenjske občine, ki najdejo v »taboru« prijetno zatočišče in ugodne pogoje za svoje delo.

H. J.

Kako so letos letovali delavci novogoriškega Mebla

Organizirano na dopustu 391 družin

Rajmund Kolenc

Med večje delovne organizacije v Sloveniji, ki imajo svoje počitniške zmogljivosti, šteje tudi kolektiv novogoriškega Mebla. Delovna organizacija združuje namreč v svojih šestnajstih temeljnih organizacijah in v skupnih službah kar 3030 ljudi, zato si je tudi omislila svoje počitniške postojanke vzdolž jadranske obale pa tudi v gorskem svetu. Toda kljub temu, da ima Meblo blizu 200 ležišč za letovanje svojih delavcev, so počitniške kapacitete še vedno preskromne, saj je povpraševanje večje od ponudbe. Zato so počitniške zmogljivosti tovarne v poletnih mesecih vedno polno izkoriščene.

Letos poleti je letovalo na Lošinju, Medulinu, Novalji, Selcah, Ngvem gradu in Možnici pri Bovcu, kjer ima kolektiv Mebla svoje počitniške postojanke, kar 391 družin. V tovarni so izraču-

Oddih na morju rade preživljajo družine skupaj

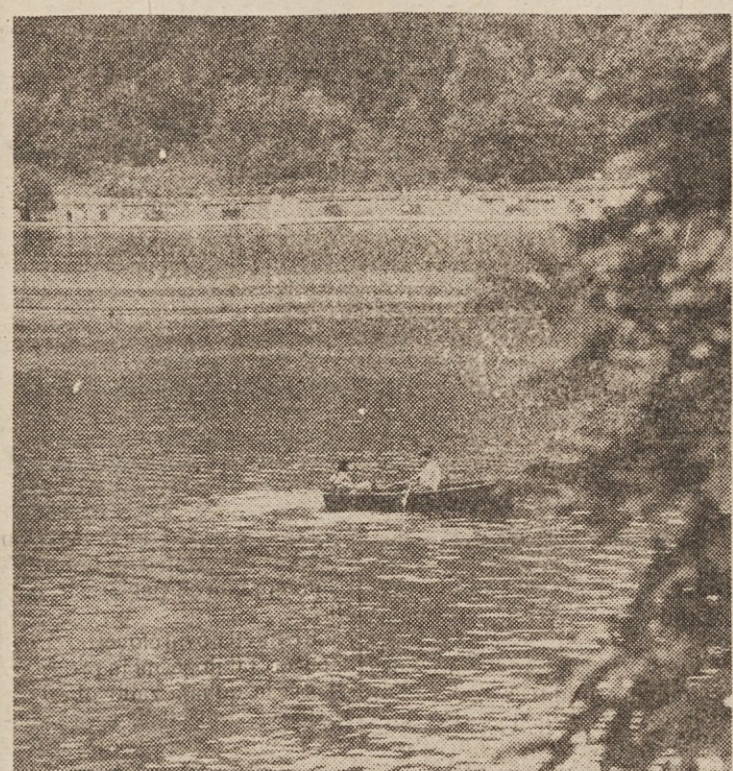

nali, da je letošnje poletje koristilo počitniške zmogljivosti kolektiva kar 13 odstotkov zaposlenih.

Vendar, razmišljajo v Meblu,

vse možnosti še vedno niso izkoriščene. Počitniške postojanke so namreč polno izkoriščene le julija in avgusta, pred tem in kasneje pa zanje ni kolo

povpraševanja. Zato si v Meblu prizadevajo, da bi v prihodnje posebno starejši ljudje in delavci z majhnimi otroki, ki še ne obiskujejo šole, odhajali na počitnice izven glavne sezone. Tako bi več ljudi lahko prišlo na svoj račun, pa tudi sicer drage počitniške zmogljivosti bi bile bolj izkoriščene. Vzdrževanje počitniških domov, hišic in prikolic namreč veliko stane, na kar pa mnogi vse preradi pozabljajo. Ker je med delavci vse več takih, ki si žele oddiha predvsem ali tudi v gorskem svetu, so se v tovarni odločili, da bodo odkupili nekaj ležišč v Bovcu oziroma v Kaninski vasi. Navdušujejo se tudi za svojo počitniško hišico na Lokvah in Laznah. V obeh primerih bi bile kapacitete dobro izkoriščene, saj so tako Lokve kot tudi Lazne zelo blizu Nove Gorice.

»Ni lepšga kraja, kot je ta podoba raja«, je že pred več kot stotimi leti trdil za Bled naš največji poet dr. France Prešeren, sedaj pa, ko tod poteka svetovno prvenstvo v veslanju, bo njegov »dober glas«, kot že nekajkrat doslej, nedvomno segel še mnogo daleč, kot zgolj v »devetih vas« na vseh pet celin. Po 9. septembru, ko bo SP sklenjeno, pa bo na gladki jezerski površini spet dovolj prostora za takele idilične vožnje v dvojce...

Ob 60-letnici ustanovitve KPJ, SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov Jugoslavije

(XXI.)

Rojstna leta in prvi boji delavskega razreda

Vinko Blatnik

Toda ko je buržoazija 18. marca 1871. leta vsilila delavskemu razredu brezkom-promisen boj, se Marx, kot je rekel Lenin, »ni zaus-tavljaval ob drobnjakarskem obsojanju preuranje-nega gibanja... V množičnem revolucionarnem gi-banju — čeprav ni doseglo cilja — je videl zgo-dovinsko izkušnjo ogromnega pomena, znaten korak naprej v svetovni proletarski revoluciji, praktičen korak, pomembnejši od stotine programov in raz-mišljanj.«

Revolucija, ki jo je začel pariški proletariat 18. marca, je prvič nudila možnost, da se v praksi raz-rednega boja preizkusi teoretska dognanja o glavnih vprašanih politične in ekonomske osvoboditve delavskega razreda. Težnjam izkoriščenih slojev francoskega naroda so v zadnjih letih drugega ce-sarstva najbolj ustrezale ideje prudonizma, ki so bile objektivno odraz socialno-ekonomskega polo-žaja izkoriščenih proizvajalcev materialnih dobrin in drobne mestne buržoazije. V tistem času je bila Francija še vedno klasična dežela majhnih in sred-nje velikih kmetijskih posestev, saj je le tretjina njene prebivalstva živela v mestih. Njena indu-strija se je zelo počasi razvijala v veliko moderno industrijo.

Da bi bolje razumeli pomen in vpliv idejnih gi-banj pred nastankom komune in v njenem času, velja poudariti, da je bilo leta 1864 v Parizu od 442.000 delavcev samo 50.000 zaposlenih v veliki industriji, kar pomeni, da so pariški proletariat »se-stavljali predvsem obrtniki. Socialne potrebe in težnje drobnega proletariata — obrtnika, lastnika parcele, ki so terjali konec izkoriščanja in zagotovi-tev ekonomske samostojnosti, je najbolj ustrezno izrazil Proudhonov »socializem«, ki ni uničeval ka-pitalizma in njegove podlage — blagovno proi-zvodnjo, marveč si je le prizadeval, da bi to podlago očistil zlorab, hkrati pa uveljavil »pravično« me-njavo materialnih dobrin, menjavo brez nihanj in kriz. Proudhonov »socializem« je reševal socialne probleme na miren način, z »obojestranskim kredi-tiranjem zainteresiranih strani s posredovanjem narodne banke«, brez organizacije delavskega ra-zreda, stavek in političnega boja. Vpliv Proudhono-vega učenja o nepotrebnosti razrednega boja je močno omrtvičilo delo pariških sekcij I. internacio-nale, edini socialni ukrep komune v čistem prudo-nističnem duhu — odločitev, da ne bodo zasegli

francoske banke in izpraznili njene trezorje, je bil celo eden izmed glavnih vzrokov za njen zlom. Blankizem pa je bil diametralno nasprotje produ-nizma, ki je propagiral nepolitične akcije; fetišiziral je delovanje skupin zarotnikov kot edino možno revolucionarno delovanje, in to ne glede na so-cialne potrebe izkoriščenih ljudskih množic. Če-prav je bil teoretsko obsojen na neuspeh, kar so pokazali upori blankistov v času začasne vlade, je blankizem zaradi svojih revolucionarnih akcij v letih vse bolj zaostrenih razrednih nasprotij v dru-gem cesarstvu naletel na podporo proletariata. Praksa pariške komune pa je prav tako nudila mož-nost preveriti učenje Marxa in Engelsa — znan-stveni socializem — ki se je po ustanovitvi I. inter-nacionale leta 1864 s posredovanjem pariških sek-cijh internacionale vse bolj širilo v vrstah delav-skega razreda. Vpliv znanstvenega socializma se je še posebno močno izrazil neposredno pred nastan-kom komune na sodnih procesih, ki jih je drugo ce-sarstvo, prestrašeno zaradi revolucionarnega vre-nja proletariata, organiziralo proti voditeljem pari-ških sekcij internacionale. Potrditev ali zavrnitev so terjali tudi sklepi, do katerih je Marx prišel na pod-lagi izkušenj iz revolucije leta 1848 — da je prvi pogoj za zmago proletariata v revoluciji njegovo zaveznitvo s kmeti in da mora delavski razred brezpogojno streti stari državni aparat, če se hoče obdržati na oblasti. Do pariške komune je bilo v teoriji znanstvenega socializma nerešeno tudi vpraš-anje, s čim zamenjati stari državni aparat. Brez odgovora na to vprašanje ni bilo možno dokončati marksistične teorije proletarske revolucije.

Poglejmo zdaj, kakšen odgovor je na vsa ta vpraš-anja dala pariška komuna in v čem je njen prispe-vek za nadaljnji razvoj teoretskih in praktičnih problemov mednarodnega delavskega gibanja!

Odločen prelom z uradniško hierarhijo

Pariška komuna je bila predvsem praktična iz-kušnja in polna potrditev Marxove genialne nape-vedi iz njegovega dela »18. brumier Louisa Bona-partreja«, da prihodnja francoska revolucija ne bo pomenila predaje starega birokratskega vojaškega stroja iz enih rok v druge, marveč njegov zlom. »V tem je tudi bistvo poizkusa naših herojskih pariških

tovarišev,« je pisal 12. aprila 1871. leta Kugelma-nu. »Komuna zato ni bila revolucija«, je zapisal Marx na drugem mestu, »proti tej ali oni obliki dr-žavne oblasti — legitimne, ustavne, republikanske ali cesarske. Bila je revolucija proti sami državi, temu nenaravnemu družbenemu nedonošenčku; ljudstvo je ponovno začelo v svojem interesu raz-polagati s svojim življenjem. To ni bila revolucija z namenom, da preide državna oblast iz rok enega dela vladajočega razreda v roke drugega; to je bila revolucija s ciljem, da razbije ves ta strašen aparat razredne vladavine.«

Temeljni ukrepi komune, s katerimi je lomila stari državni aparat, ustvarjen za izkoriščanje, ter ga zamenjavala z novimi organi za opravljanje nu-jnih funkcij državnega organizma, so bili:

1. s svojim prvim dekretom je komuna ukinita stalno vojsko ter jo zamenjala z oboroženim nara-dom — in sprejela narodno gardo za svojega obo-roženega zaščitnika;

2. ukinita je stari policijo ter vse njene funkcije predala ljudski milici kot odgovornemu in v vsakem času zamenljivemu organu komune.

Komuna je mimo tega reorganizirala celoten upravni aparat oblasti, s tem da je postavila na vsa mesta v upravi, sodstvu in prosveti izvoljene, odgo-vorne in v vsakem času zamenljive osebe. Kot novo načelo podružbljanja javnih funkcij je še po-sebno pomembno poudariti načelo volilnosti in zamenljivosti vsega uradništva v vsakem času, ker so — po Marxu in Engelsu — prav volilnost, za-menljivost ter plača, ki naj ne bo večja od poprečne plače delavca za katerokoli funkcijo javne službe, najboljša zdravila proti birokratizmu kot stalni ne-varnosti za prihodnji razvoj družbe. Z drugimi be-sedami povedano, komuna je z volilnostjo in za-menljivostjo organov vojske, policije in svojega aparata uradništva ukinita prakso imenovanj urad-nikov od zgoraj in prepovedala plače brez dela. S tem je začela lomiti sistem državne hierarhije, ki predstavlja najmočnejšo podporo in oporo vseh izkoriščevalskih režimov. Državni aparat, ki se je vse do komune uveljavljal kot gospodar družbe, je komuna spreminjala v njeno slugo. Tudi sama mestna komuna, izvoljena 26. marca izmed 228.000 volilcev na podlagi splošne pravice glaso-vanja, je bila sestavljena iz izbranih predstavnikov, odbornikov vseh delov Pariza. Člani komune (štela

je 80 aktivnih članov, razdeljenih v 10 različnih de-lovnih komisijah) so bili prav tako odgovorni svo-jim volivcem, hkrati pa v vsakem času zamenljivi predstavniki delavskega razreda. Takšna struktura ljudske oblasti je ukinjala stari sistem parlamenta-rizma, v katerem je parlament zaščitnik ekonom-skih interesov vladajočega razreda (zaradi večine predstavnikov vladajočega razreda, ki jo omogoča volilni cenzus) ter uvedla predstavniški sistem, v katerem je najvišji organ oblasti »neparlamentar-no, marveč delovno telo, izvršno in zakonodajno v istem času.«

Na podlagi teh, vsebinsko novih načel organiza-cije in delovanja najvišjega predstavnika oblasti v družbi, ki jih je v praksi uporabljala pariška komu-na, je Marx neposredno po komuni poudaril, da je bila »politična oblika, ki je končno omogočila eko-nomsko osvoboditev dela«. Komuna je bila ljud-stvo, ki dela zase; zaradi tega ni bila več država v starem pomenu te besede — »parazitski izrastek na telesu naroda«, sistem organov, ki stojijo nad družbo in služijo izkoriščevalskim razredom — marveč oblast samega ljudstva, ki voli svoje organe za opravljanje nujnih funkcij. Bila je še država, vendar država z znaki odmiranja. Delovno ljudstvo Pariza je s pomočjo svojega izvoljenega in zamen-ljivega telesa — mestne komune — ustvarilo in raz-vijalo v tistem času najprimernejšo obliko uprav-ljanja za uresničitev svojih teženj — komuno kot samoupravno in samoaktivno družbeno enoto. Kot načelo in kot družbeni sistem je nameraval Pariz to obliko razširiti in utrditi v vsej racniji — od naj-manjših zaselkov do osrednje nacionalne organiza-cije — ter tako doseči namesto formalne resnično enotnost francoskega naroda. V takšnem sistemu oblasti, ki že sam po sebi pomeni lokalno samou-pravo, vidi Marx glavni dejavnik za prepород, za razvijanje ustvarjalnih sposobnosti in samoinicia-tive izkoriščenih množic na poti k svoji ekonomski osvoboditvi tako v Franciji kakor tudi v drugih de-želah. S tem da je komuna sproščala ustvarjalno pobudo delavskega razreda in ustvarjala družbene oblike proizvodnje ter samouprave, je po Marxu ustvarjala vse možnosti za »harmonično nacio-nalno in internacionalno koordiniranje proizvod-nje«. Resničnost in veljavnost tega stališča se v ce-loti uveljavlja in izraža tudi v naši družbeni ureditvi. (Se nadaljuje)

ZALOŽBA DE DRUŽBOSLOVNA ZBIRKA:

PRAVKAR IZŠLO!

Stanko Ilič:

PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU

Humanizacija delovnega okolja

Knjiga je namenjena vsem, ki se ukvarjajo z informiranjem v organizacijah združenega dela, pa tudi sociologom, psihologom dela, članom organov upravljanja in poslovnih orga-nov, družbenopolitičnim delavcem in drugim pri njihovem delu.

Cena 250.— din

Dr. Ana Krajnc:

METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Andragoška didaktika

Prvo celovito delo o metodah izobraževanja odraslih v slo-venščini. Knjiga je namenjena usposabljanju vseh, ki so tako ali drugače povezani z izobraževanjem odraslih, predvsem pa delavskim univerzarnim, izobraževalnim centrom v OZD, učiteljem, profe-sorjem, študentom pedagogike itd.

Cena 260.— din

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

- ... izvodov knjige PSIHOSOCIOLOŠKI ASPEKT INFORMIRANJA V ZDRUŽENEM DELU
- ... izvodov knjige METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH
- ... izvodov knjige POGlavjva iz sociologije dela

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig. Knjige pošljite na naslov:

(naziv OZD, TOZD ...)

(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne: ..... (ime in priimek podpisnika)

Žig ..... (podpis naročnika)

Bogdan Kavčič in Ivan Svetlik:

POGLAVJA IZ SOCIOLOGIJE DELA

Delo, ki celovito obravnava problematiko in organiziranost združenega dela kot tudi dela na področjih, kjer so sredstva za delo v zasebni lasti. Priporočamo ga predvsem študentom za študij sociologije dela, teorije organizacij in podobnih predme-tov v programih visokošolskih organizacij; v pomoč pa bo tudi tistim, ki se v organizacijah združenega dela ukvarjajo z orga-nizacijo dela in z upravljanjem.

Cena 360.— din

DE

PRAVKAR IZŠLO!

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je izšla nova knjiga:

Dr. Vladimir Štambuk:

KIBERNETIKA

Možnosti in stvarnost

Knjiga vas želi seznaniti s temelji kibernetike in opozoriti predvsem na nujnost kritičnega odnosa marksizma do kiber-netike, kar pravzaprav pomeni, da moramo znova razmisliti o vseh prednostih pa tudi o vseh pomanjkljivostih kibernetike kot discipline, kadar jo uporabljamo pri proučevanju družbe.

CENA: 250 din.

Knjigo lahko naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOT-NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo ... izvod(ov) knjige KIBERNETIKA

Naročeno nam pošljite na naslov: ..... (ulica, poštna št. kraj)

Naročeno, dne: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

Žig ..... (podpis naročnika)

Kozerija

Humoreska

»O le naprej, o le naprej...«

Janko Špiček

— Ali mi še vedno dajemo?
— Še, kako ne!
— Koliko pa dajemo?
— Letos dvesto!
— Ali je bilo na svetu?
— Ne, to ne!
— Zakaj ne?
— Kaj jaz vem! Že vsa leta je praksa, da ni treba hoditi s tem na svet.
— Ja, kdo pa potem reče, koliko naj se da?
— On, kdo drug!
— Aha! Kaj se ni ohladil, odkar smo skoraj izpadli iz lige?
— Saj ne navija za nogomet.
— Za kaj pa navija?
— Zdaj za rokomet.
— Pa ima kaj od tega?
— Teniš hodi menda redno igrat. Pa ven gre kdaj z moštvo.
— Aha! Tudi naš hodi ven. Zadnjič je šel na Češko.
— Naš pa v Rusijo. Za kaj pa vaš navija?
— Za hokej.
— Koliko pa vi dajete?
— Letos stopetdeset. Smo suhi.
— Je šlo na svet?
— Je!
— Kaj ste pa rekli zraven?
— Nenda nekaj v zvezi z investicijsko prekoračitvijo stroškov pri gradnji bazena ali kaj. Ne spomnim se več natanko...
— Ste dobili kaj kart zastonj?
— Ne, nismo! Ali se delijo?
— Ja, se! Mi smo jih!
— Vsi?
— O, to pa ne! Le člani kolegija in sveta. Po koliko pa je vstopnina?
— Po tri. Jaz ne hodim; grem raje na pivo. Pob pa mi kar naprej vleče tiste dinarje iz žepa.
— Tudi zame bi bilo predrago, če bi ne imel stalne karte. Tako pa grem.
— Sčasoma bo res vse samo za druge, ne za nas. Tako kot s počitniškimi domovi. Že tako prihajajo le tisti, ki imajo denar. Ko sem pred leti slišal, da gradimo, sem mislil, da bo nastalo nekaj, kar bo poceni in za vsak žep. Zdaj pa ne smeš več prestopiti praga.
— Objekt je prevzelo gostin-

stvo, kaj hočemo. On pravi, da ni bilo druge možnosti.
— In tako lepo so na začetku govorili, da se rekreacijski objekti gradijo za našega delovnega človeka. Veš, sumljivo mi je postalo že takoj potem, ko so začeli postavljati kegljišče.
— A ne kegljaš rad? Vsaj kegljal bi lahko, če se že ne kolješ.
— Ne maram se riniti zraven, saj ni tam nobenega znanega. Pa tudi drago je.
— Vsaj navijal bi lahko!
— Saj navijam pa, kako ne.
— A res? Za koga? Za naše rokometase?
— O, to pa ne!
— Da ne? Za vaš hokej?

— Še malo ne!
— Za koga pa potlej?
— Za Olimpijo. Odkar so razdelili tiste milijone med igralce, jim gre veliko bolje...
— Kdo jih pa financira?
— Ja, sami ustvarjajo, pa tudi zbirajo, če jim kdo kaj da.
— Ali tudi mi prispevamo?
— Tudi!
— Kdo pa odloča?
— Mi vsi ali pa on sam.
— Kaj spet navija za nogomet?
— Ja, spet navija, odkar smo obstali v ligi...
— O, potem se jim pa ni treba bati...
— Ne, ni se jim treba.

Jože Olaj

Življenjska doba omaric

Tista, da gre ljubezen skoz želodec, bo že držala. Toda še več veljave kot v tej je brzkone v oni resnici, da sleherni želodec zmerom prosi svoje, pa naj je njegov lastnik zaljubljen ali ne. Zaradi teh lastnosti omenjenega prebavnega organa smo tedaj življenjsko navezani na kuhinjo. Zato pa bi tudi zaman iskali človeško bivališče brez posebnega prostora ali vsaj kottička, namenjenega kuharski dejavnosti. In ker prostor sam še ne zadostja za izvajanje vseh tistih umetnosti, ki nam zagotovijo prehrano, si je potrebno omisliti tudi primerno opravilo: pohištvo in razne pripomočke, ki nam omogočijo, da iz raznih kosov ži-

vali in rastlin pripravimo sebi in drugim kaj za pod zob. Potemtakem je za sleherni stanovanjski prostor, ki naj bi predstavljal kuhinjo, potrebno tudi kupiti primerno pohištvo in drugo opravilo. In tako si je za svoje novo bivališče tovrstne predmete omislil tudi moj sosed. Oglel si je reklame, se sprehodil s svojo soprogo po raznih trgovinah, v katerih ponujajo takšno blago, nato pa sta se odločila: kateri je imel pri tem pomembnejši glas, sosed ali soseda, navsezadnje za našo zgodbo niti ni bistvenega pomena. Tudi to, za katero tovarno takšnega pohištva sta se zedinila, ni kdove pomembno, niti to, kakšno bolj ali manj eksotično ime si je tovarna izmislila za tiste svoje izdelke, ki naj bi kupce zadovoljila na vso moč ali še bolj. Pomembno pa je to, da se je moj sosed — v tem primeru kot kupec — kar precej prestrašil, jaz pa še bolj.

»Vidiš, to pa je res lepo,« sem dejal, ko sem prebral ta listek. Toda ker me je sosed pogledal, kakor da nisem čisto pri pravi, sem si besedilo prebral še enkrat, tedaj pa me je spreletelo bridko spoznanje. O tem namreč, da ima omenjena kuhinjska opravila prekle-mansko kratko življenjsko dobo. Nič daljšo kot tista, ki bi bila izdelana iz navadnega papirja. Skoraj tako kratko kot so jo imeli japonski dežni plašči iz najlona, ki so jih prodajali pred leti v trafikah in ki so bili namenjeni za enkratno uporabo. Resda pa so bili na moč cenejši kot omenjena kuhinja PILE, ki velja takole nekaj čez pet starih milijonov.

In življenjska doba te kuhinje je, kot so predvideli v tovarni, kratka — samo štiri leta! Za božji čas, štiri leta! V štirih letih se niti pošteno konzervirana hrana ne sme pokvariti, če jo imaš na hladnem, kaj šele pohištvo, četudi je na toplem, v kuhinji! Kaj imajo novi, sodobni, moderni kosi pohištva že tako kratko življenjsko dobo? — me je znova presunilo čez čas, ko sem prišel do sape. Odtlej po trgovinah za sleherni reč, ki jo kupujem, povprašam, koliko znaša njena življenjska doba. Dan ali dva, ali samo uro ali dve, mesec ali dva. Ali pa, če je že potekla. Nečesa pa vendarle ne razumem. Tega namreč, kako nazadnjaška je bila nekoč proizvodnja pohištva. Oprava za dnevno sobo moje pokojne stare matere, izdelana že v prejšnjem stoletju, še zdaj kljubuje času. Ali pa je morebiti njena življenjska doba že potekla in bi jo moral razsekati in pokuriti?

Toda kar je najbolj bistveno pri vsej naši zgodbi, je besedilo, ki ga je sosed našel v slehernem kosu opravila, ustreznem ali neustreznem. To besedilo se glasi natanko takole: »Tovarna pohištva PILA predvideva za svoje proizvode ob normalni rabi po danih navodilih življenjsko dobo 4 leta, začeni od dneva prodaje na drobno: za proizvode, za katere je obvezna garancija, pa začeni od dneva izteka garancije. V tem obdobju bo Tovarna pohištva PILA zagotovila servisne storitve in nadomestne dele.«

Zgodovina se (ne) ponavlja

— Ste le uspeli še dobiti avto na kredit pod starimi pogoji?
— Ja, sem. Sicer res ne vem, kako bi otrokom kupil knjige za novo šolsko leto...

Nagradna križanka št. 33

Rešitve pošljite do 12. septembra 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnicu: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 33. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 31:

Stradivari, gimnast, preselitev, Efiates, Repin, Tokalon, Toko, iperi, manirist, Ur, ček, srk, rang, orbita, ET, Aar, otavnik, Vatroslav, Raa, staž, Anaiza, Pindar, rt, La, Ljubo, Milanka Bavcon, OE, antirevolucionar.

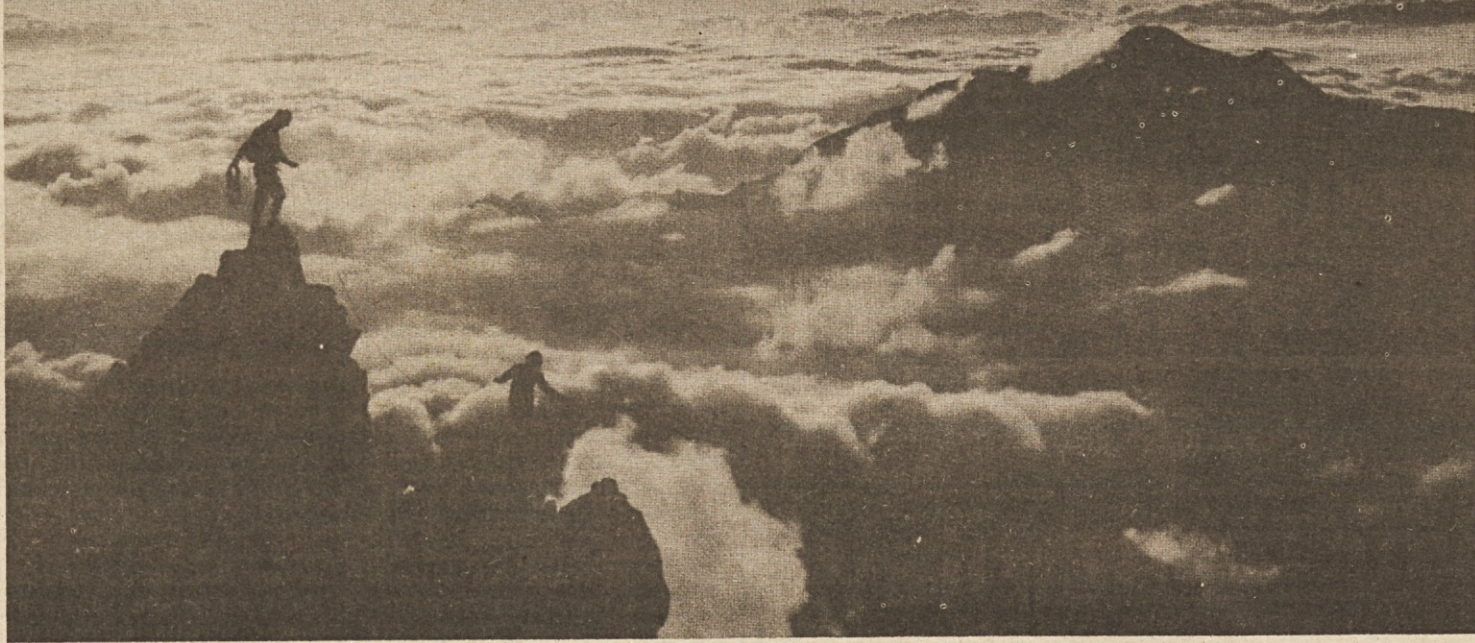
Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 31:

1. nagrada 200 din: Helena Škrilec, Lendavska 37, 69000 Murska Sobota;
2. nagrada 150 din: Jelka Petrovec, Šteletova 19, 61240 Kamnik;
3. nagrada 100 din: Lidija Dražumerič, Valjavčeva 9, 64000 Kranj.
Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	MESTO NA OTOKU LOŠINJU	SLOVENSKI POPEVKAR	ZMIKAVT, ZEPAR	NAZIV	IGRALNI PRIPOMOČEK	JANEŽ (LAT.)	SESTAVIL R. N.	DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE	PRITR. DILNICA	POLJSKA LUKA OB BALTIKU	PREBIVALEC NEK. AONJIE	PRETEPAČ, ROKOBORC	VELIK BRITANSKI POLOTOK	IGRALKA EKBERG	LUIGI GALVANI	SEVERNI JELEN	PERZIJSKI VLADAR NA PRELOMU 16.—17. stol.	NEOKRNJENOST, KOMPLEKSNOŠT	MESTO V ŠPANJI, OB REKI GENIL
ORODJE ZA OKOPAVANJE							ANGLEŠKI PIŠEC KRI-MINALK												
KOZAŠKI POVELJNIK							SOD. SLOV. SKLADATELJ JOŽE UDOVIC												
IGRA NA SREČO									LETOPIS JUTRANJA PADAVINA						KRAJ NA DUGEM OTOKU IT. MESTO (PEN. VINO)				
IVAN PRIJATELJ			AMER. FILMSKA IGRALKA KIT. RODU (IRENE)					RAČUN DLAKA			VOJAŠKA ENOTA VRSTA SKLADBE					SIJ, ŽAR			
IT. POLITIK BIVŠI PREDSEDNIK REPUBLIKE						TESNO OPRIJETO OBLAČILO	DEL SKELETA OVINEK				NEKDANJI GERMAN ŽABJE OGLAŠANJE					ODISEJEVA DOMOVINA	VIKTOR AVBELJ ORG. SKUPINA V MOLEKULI		
KAMEN ZA OSTRITEV KOSE					LAHKOATL. DISCIPLINA REŽISER KAZAN							KAJNOV BRAT	ZNAMKA BOJLERJEV AM. FILM. IGRALKA					ZVEZDA NEMEGA FILMA (NIELSEN)	
URA ZA ŠTOPANJE										KAKOVOST GR. CRKA									
ZA DELO NEZMOŽNI LJUDJE									OSREDNJE SVETIŠČE V MEKI ORANJE								GORA SAMOSTANOV V GRČUJI ALIDA VALLI		
NEOTESANOST, NE-TAKTNOŠT																			GESLO FR. REVOLUCIJE (EGALITE)
JURIJ REVA			CE TUNG				OPERNI SPEV												JUTROVO, BLIŽNJI VZHOD

Rekreacija za vsak žep in vsako srce

V katerokoli smer se obrneš, vse poti vodijo navzgor. Tale na našem posnetku proti vrhu Mojstrovke.

Vsi, še najbolj pa prizadeti, to so delavci z najmanjšimi in povprečnimi osebnimi dohodki, ugotavljamo, da smo v minulih letih oziroma že desetletjih premalo storili za povečanje počitniških zmogljivosti delovnih organizacij. Zdi se, kot da vsega tega skupaj ne jemljemo resno in da po eni strani zelo veliko govorimo o skrbi za delovnega človeka in po drugi vse preradi na svoje lepe besede in obetajoče sklepe kaj hitro pozabljamo.

Res, ni kaj skrivati: ob precej več kot 800 tisoč zaposlenih v Sloveniji razpolagamo le z blizu 25 tisoč ležišč v delavskih počitniških domovih. To z drugimi besedami pomeni, da bi se moralo z enim samim ležiščem zadovoljiti vsaj 33 ljudi, kar ne zveni, in tudi ni, kdo ve kako resno. Mar je?

Skratka, podatki so, kakršni pač so in nanje resda ne moremo biti ponosni. Še bolj kruto pa zveni resnica, da bomo morali biti s tem, kar imamo, zadovoljni še najmanj nekaj let. Zelo pretirano bi bilo namreč trditi, da lahko napravimo prek noči to, kar nam doslej ni uspelo v dolgih letih, celo v nekaj desetletjih.

V letu dni 1.200.000 novih imen!

Razlogov za to, da zahajajo delovni ljudje ob svojem pro-

stem času in tudi v času rednega letnega dopusta v gore, je torej več kot dovolj. V naših Julijcih, Karavankah, Kamniških in Savinjskih Alpah, na Pohorju, Paškem Kozjaku, Gorjancih, v Polhograjskih dolomitih, Trnovskem gozdu in v drugih gorskih predelih je namreč možnosti za aktivno rekreacijo in počitek v skorajda nedotaknjeni narodi veliko. Zato so tudi naše planinske postojanke iz leta v leto bolj obiskane.

Po podatkih Planinske zveze Slovenije, ki združuje v svojih 151 društvih že blizu 95 tisoč ljubiteljev gora, je obiskalo v minulim letu naše planine že več kot 1.200.000 ljudi! Ker pa vključuje to število le one, ki so se vpisali v planinsko knjigo, je dejansko število obiskovalcev naših gora precej večje, pravijo, da kar dvakrat večje!

Gre torej za podatek, ki se ga, za razliko z nekaterimi prej omenjenimi, res ne moremo sramovati. Smo pač veliki ljubitelji prelepih gora, med katerimi živimo, saj nam nudijo v vseh letnih časih številne možnosti rekreacije: od lahkih sprehodov do zahtevnih planinskih tur, od alpinizma do turnega smučanja.

Kljub zelo slabemu vremenu je bilo minulo nedeljo na Vršču več sto planincev. Najbolj pogumni so se v dežju in vetru napotili proti bližnjim vrhovom, drugi pa so se zadovoljili s krajšimi sprehodi

Hraniš se (tudi) iz nahrbtnika, spiš za 20 dinarjev

»Res, obisk naših planinskih postojank oziroma naših gora iz leta v leto močno narašča. Razlogov za to je seveda več. Gore mnoge privlačijo zaradi svoje lepote, miru in vsega tistega, kar se

vse bolj razhaja z našim hrupnim življenjem v dolini, druge pa zaradi tega, ker je hoja po naših planinah ne le prijetna, temveč tudi poceni. Kjerkoli, tudi v najbolj planinski koči, lahko živi gornik od tega, kar je prinesel seboj, ne da bi ga kdo na račun

tega gledal po strani. Pa tudi spanje je poceni. Na skupnem ležišču velja komaj 20 dinarjev...« so nam te dni povedali na Planinski zvezi Slovenije.

V 136 slovenskih planinskih postojankah smo samo lani zabeležili nekaj več kot 150 tisoč nočitev. Malo, veliko...? Po svoje zelo veliko, po drugi strani pa s podatkom ne moremo biti povsem zadovoljni, saj vemo, da blizu 6 tisoč ležišč v naših gorskih postojankah še ni docela izkoriščenih. Problem je, kje drugje, kot v pomanjkanju oskrbniškega kadra, to je izredno pridnih in sposobnih ljudi, ki so pripravljeno trdo delati, včasih tudi noč in dan, za razmeroma skromno mesečno nagrado. Zato so nekateri planinski domovi odprti le nekaj mesecev na leto, to je v vrhuncu sezone, potem pa jih pospravimo, zaklenemo in čakamo spet novega poletja.

Ni kaj, zagotovo smo na dobri poti!

Vendar, ne glede na kritične pripombe, ne glede na hude težave, predvsem materialne narave, s katerimi se bodejo slovenski ljubitelji gora, nihče ni pretirano črnogled. Planinska društva si, posebno v prihodnje, veliko obe-

tajo od patronatov uglednih slovenskih delovnih kolektivov nad posameznimi gorskimi postojankami. Za vzdrževanje planinskih koč je namreč potrebno veliko denarja, tega pa planinska društva nimajo. Zato je zgled nekaterih delovnih organizacij, ki so že prevzele patronat nad planinskimi domovi, vsekakor vreden posnemanja.

Ni kaj, lahko smo optimisti. Smo na dobri poti, da bomo sčasoma, morda že prihodnje leto, ponudili našim delovnim ljudem, potrebnim letnega oddiha in rekreacije, v naših gorah še več kot jim nudimo danes. Interes za planinarjenje je namreč očitno velik, celo iz leta v leto večji, zato se bodo sredstva, ki jih bomo vložili v to dejavnost, prav gotovo dobro obrestovala. Če ne drugega, bodo naši delovni ljudje lahko preživeli del svojega dopusta vsaj v hribih, če že ne morejo na morje!

Andrej Ulaga

Idila Šobčevega kampa, kjer še vedno letuje blizu 700 ljudi. Fotografija: Andrej Ulaga

Razstava v Iliriji — Vedrog

Slikar — samorastnik Štefan Horvat ob 25-letnici svoje slikarske dejavnosti razstavlja v menzi delovne organizacije Ilirija — Vedrog. Razstava je zbudila veliko zanimanje med kolektivom te DO, saj je bil eden redkih zares »tovarniških« kulturnih dogodkov. Horvatu pa bi morali zaploskati, da je svoj srebrni jubilej slikarstva proslavil med delavci, tudi sam je namreč delavec. Zaposlen je v Iskri v Višnji gori in mu je slikarstvo »strast, užitek in doživetje samega sebe«, kakor pravi sam.